

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Andra Kammaren. N:o 12.

Lördagen den 23 Februari.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträde.

§ 1.

Förekom till afgörande Lag-Utskottets Utlåtande N:o 18, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom, dels ock enskild motion i ämnet; *Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.*
och hade Utskottet under *mom. 1* af detta utlåtande hemställt, att Riksdagen måtte antaga den Kongl. propositionen.

Ordet lemnades till

Herr Thomasson, hvilken anmält sig vilja framställa förslag angående sättet för ifrågavarande utlåtandes föredragning, och som nu i sådant afseende yttrade: Jag skall i afseende på föredragningssättet be få hemställa, att Kammaren ville besluta:

att först till behandling företages sjelfva författningsförslaget efter paragrafernas ordningsföljd, derefter rubrik och ingress och sist Utskottets hemställan;

att vid § 1 diskussionen må röra sig om förslaget i dess helhet; och

att, för den händelse lagförslaget i en eller annan punkt återremitteras, Lag-Utskottet må lemnas öppen rätt att, vid ärendets förnyade behandling, i afseende på de paragrafer, hvilka må hafva blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta förändringar i återförvisade delar kunna föranledas.

Hvad Herr Thomasson sålunda föreslagit bifölls af Kammaren; hvarefter, i enlighet med detta Kammarens beslut, nu först föredrogs § 1 i det framlagda förordningsförslaget; varande denna § af följande lydelse:

Förmynderskap stånde under vårdnad af den rätt, som förordnat förmyndare. Har någon, såsom i 20 kap. Ärfdabalken sägs, utan rät-

Andra Kammarrens Prot. 1884. N:o 12.

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.
(Forts.)*

tens förordnande tillträdt förmynderskap, ligge vårdnaden å den rätt, som eljest egt att förmyndare förordna.

Har den omyndige sitt hemvist inom annan rätts domvärjo, eller eger han inom annan rätts domvärjo fastighet, som utgör hans hufvudsakligaste tillgång, och finner förty den rätt, hvilken vårdnaden åligger, nödigt att vårdnaden å den andra rätten öfverflyttas, meddele derom beslut och gifve det ofördrojligen så väl den andra rätten som förmyndaren tillkänna.

Herr C. Carlson, hvilken i afgifven motion, N:o 111, gjort några erinringar vid 1, 6, 7, 11 och 15 §§ i den Kongl. propositionen samt med anledning häraf framlagt ett från det af Kongl. Maj:t afgifna något afvikande förslag till lag i ämnet erhöill nu på begäran, ordet och yttrade: Att Kongl. Maj:t dels genom infortrade utlåtanden från landstingen och dels genom andra medel sökt göra det föreliggande, af Lag-Utskottet tillstyrkta lagförslaget så godt och ändamålsenligt som möjligt, vill jag med största tacksamhet erkänna. Men oaktadt förslagets fördelar, innehåller det enligt mitt förmenande många brister, hvilka jag anser Riksdagen bör afhjelpa. Att en väsentlig punkt i förslaget, nemligen den, som handlar om omyndiges säkerhet för sina tillgångar, är en ganska svag punkt, har justitieministern sjelf medgifvit. Om förslaget blir lag, kommer det dessutom att medföra ökade besvär för förmyndare och till följd deraf äfven ökade kostnader för de omyndige. Jag har derföre velat underställa Lag-Utskottets pröfning några erfarenhetsrön, som jag samlat under många års granskning af förmynderskap. Utskottet har dock icke fäst sig vid mitt förslag, utan afslagit detsamma utan att derför anföra ett enda motiv. Jag skulle hafva antagit att detta skett af pietet för Kongl. Maj:ts förslag, derest icke en af Utskottets egna ledamöter föreslagit en ändring i detsamma. I den nu föredragna paragrafen har jag äfven föreslagit en ändring. Jag anser nemligen att, då en förmyndare flyttar från den rätts domvärjo, hvartill han hör, då han blir till förmyndare förordnad, och kommer att höra under en annan rätt, han äfven bör få förmynderskapet öfverflyttadt på den senare rätten. Jag har just erfarenhet af att lägenhet uppstått derföre att förmyndare icke fått förmynderskapet sålunda öfverflyttadt. Jag vill medgifva att första paragrafen må vara oförändrad för öfrigt, så att endast deri göres det af mig föreslagna tillägget: »Förmyndare, som önskar förmynderskap öfverflyttadt till den rätts domvärjo, hvarunder han hör, göra derom anmälan hos den rätt, som hans förordnande utfärdat; egande samma rätt öfver an sökningen besluta och gifve beslutet ofördrojligen så väl den andra rätten som förmyndaren tillkänna». Det var detta tillägg jag ville hafva gjort till den nu föredragna paragrafen, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts proposition, men då jag icke har någon förhoppning att Kam maren skall godkänna mitt förslag förrän det understäls Lag-Utskottets vidare pröfning, hemställer jag, om icke paragrafen kunde återremitte ras till Utskottet.

Vidare anförde:

Herr Statsrådet von Steyern: Den siste talarens förslag, att

förmynderskapet skulle flyttas, när förmyndaren ombytte bostad, strider helt och hållet mot lagens anda. Lagen hvilat nemligen på den grundsatsen, att förmynderskapet skall stå under vårdnad af den rätt, hvar under den omyndige lyder, och att förvaltningen skall kontrolleras af gode män från den kommun, till hvilken den omyndige hör, emedan man inom denna kommun bäst har reda på den omyndiges ställning och huru hans egendom förvaltas, likasom man der har det största intresset af, att den förvaltas så, att icke den omyndige kommer att ligga kommunen till last. Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.
(Forts.)*

Herr C. Carlson: Jag vill fästa Kammarens uppmärksamhet på att, om en person har flera syskon, för hvilka han är förmyndare och som bo det ena i en kommun det andra i en annan — det kan vara 5 å 6 — han då måste uppgöra lika många förmynderskapsräkningar och skicka dem omkring till de olika kommunerna. Detta åliggande vållar förmyndaren mycket besvär, som enligt mitt förmenande skulle kunna undvikas, och jag tror att, när man uppgör ett lagförslag, man också bör fästa afseende på detta förhållande och tillse att besväret ej göres tyngre än det nödvändigt behöfver vara. Jag fortfar derföre i mitt yrkande.

Herr Thomasson: Herr Carlson synes hafva aldeles missförstått de grunder, hvarpå författningsförslaget hvilat, och som nyss af Herr Justitieministern omförmäldes, eller att förmynderskap skall stå under vårdnad af den rätt, som förordnat förmyndare, och att äfven tillsynen skall utöfvas inom denna rätts domvärjo. Det kan sålunda icke inträffa hvad Herr Carlson förutsatt, äfven om de omyndige flytta än åt det ena, än åt det andra hållet, att vårdnaden och tillsynen i förmyndarskapet skulle komma att tillhöra olika rätter, utan det tillhör fortfarande den rätt, som förordnat, såvida icke vårdnaden af särskild anledning till annan rätt öfverflyttas. Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen rörande denna § förklarades härmed slutad och sedan Herr Talmannen, i enlighet med de gjorda yrkandena, framställt propositioner å dels paragrafens godkännande, dels densammes återförvisande till Utskottet, blef paragrafens lydelse af Kammaren godkänd.

§§ 2—4.

Godkändes.

§ 5 lydte sålunda:

Förmynderskap, som för affiden persons arfvinge tillträdes, skall stå under tillsyn af gode männen i den kommun, der den affidne vid dödsfallet haft sitt hemvist. Varder den, som uppnått myndig ålder, stald under förmyndare, sker tillsynen der den omyndige då har sitt hemvist.

Upphör omyndig att vara boende i kommun, der tillsynen utöf-

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.
(Forts.)*

vas, eller finnes eljest för förmynderskapets öfvervakande nödigt, att tillsynen flyttas från en kommun till en annan, ankomme på rätten att derom förordna; dock skall tillsynen å förmynderskap, derå vårdnaden tillkommer underrätt, alltid utöfvas inom kommun, lydande under rätstens domvärjo.

I en vid utlåtandet fogad reservation hade Herr *Berglöf* föreslagit, att denna § måtte erhålla följande lydelse:

Förmynderskap skall stå under tillsyn af gode männen i den kommun, der den omyndige har sitt hemvist, då förmyndare förordnas eller förmynderskap tillträdes.

Upphör omyndig att vara boende i kommun, der tillsynen utöfvas, eller finnes eljest för förmynderskapets öfvervakande nödigt, att tillsynen flyttas från en kommun till en annan, ankomme på rätten att derom förordna; dock skall tillsynen å förmynderskap, derå vårdnaden tillkommer underrätt, alltid utöfvas inom kommun, lydande under rätstens domvärjo.

Efter det ifrågavarande § blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr *Berglöf* som yttrade: På sätt den vid Lag-Utskottets utlåtande fogade reservation utvisar, har jag för min del icke kunnat tillstyrka bifall till den nu föredragna paragrafen. Det har med rätta sagts, att en af de hufvudsakligaste bristerna i 1861 års förordning är, att der ej finnes fullständiga bestämmelser om hvilka gode män, som skola granska förmyndarräkningarne; det finnes icke uppgift om det är gode männen i den kommun, der den omyndige eller den der förmyndaren har sitt hemvist. Denna brist har föranlett många olägenheter och utgör en af de anledningar, som framkallat den nya lagstiftningen i föreliggande ämne. Genom den nu upplästa paragrafen har man sökt afhjelpa denna brist, då der stadgas dels att förmyndarskap, som för afiden persons arfvinge tillträdes, skall stå under tillsyn af gode männen i den kommun, der den afidne vid dödsfallet haft sitt hemvist, dels att, om den, som uppnått myndig ålder, ställes under förmyndare, tillsynen skall ske, der den omyndige har sitt hemvist, då förmyndare förordnas. Men dessa stadganden uttömma icke alla slag af förmynderskap. Det finnes förmynderskap, som tillkommit icke för vårdnaden af omyndiges arf efter afiden person utan af andra skäl. Det händer t. ex. icke så sällan, att förmyndare förordnas för barn, som hafva föräldrar i lifvet, men hvilka anses inkompetenta att vårda tillgångar, som genom gåfva eller annorledes tillfallit barnen. Andra förhållanden finnas jemväl, då barn, som ega föräldravård, hafva behof af förmyndare. I vissa delar af vårt land är det sed, att en fader ordnar om och fördelar sin egendom till rättelse för arfvingarne och iakttagande redan i hans och hans hustrus lifstid. Det händer nemligen, att fadern säljer hemmanet till något af sina barn och tager undantagsförmåner för att kunna lefva i lugn under sin återstående lifstid och betrygga öfriga sina barn med fördelar af olika slag. För att härutinnan kunna träffa nödiga aftal erfordras förmyndare. För dessa nu angifna m. fl. slag af förmynderskap finnes icke någon bestämmelse. Det

torde vara klart, att förmynderskapet skall granskas i den kommun, der sådana omyndiga hafva sitt hemvist. Åtminstone anser jag att så borde vara förhållandet, men då man nu vill genom en ny lag fylla en erkänd brist, torde vara skäl att i paragrafen inrymma en så allmän bestämmelse, att den omfattar alla slag af förmynderskap.

I den reservation, jag afgifvit, har gjorts ett förslag till lydelse af paragrafen. Jag vill emellertid icke säga, att detta förslag är fullt tillfredsställande. På den korta tid, som i Lag-Utskottet tillmättes hvarje ärende, är icke tillfälle att kunna hinna utarbeta en förändring i paragrafen, så beskaffad, att den blir fullt tillfredsställande, men jag har dock velat göra detta förslag för att framkalla någon diskussion om saken. Mitt förslag omfattar visst alla slag af förmynderskap, men lider af andra brister i så måtto, som det strider emot andemeningen i 1:a paragrafen om vårdnaden öfver förmynderskapet. Äfven kan den lydelse, jag föreslagit, komma i strid mot sista punkten i 2:dra stycket af samma paragraf derigenom att tillsynen å förmynderskap kan komma att lyda under gode män i kommun, som icke lyder under den rätts domvärjo, dit vårdnaden hör, men detta missförhållande kan lätt afhjelpas genom att öfverflytta vårdnaden till annan domstol eller ock tillsynen till annan kommun. Dessa olägenheter har jag icke förbisett, och vill man afhjelpa äfven dem, har jag intet deremot och vill derföre icke yrka bifall till mitt förslag, utan yrkar endast att Kammaren måtte återremittera frågan till Lag-Utskottet, på det att Utskottet ännu en gång må söka fullständiga ifrågavarande bestämmelser. Jag anser nemligen, att om man antager en ny lag, så är det skäl att se till, att den samma blir så fullständig som möjligt, och jag antager att det icke skall blifva omöjligt att utfinna en annan lämpligare lydelse för paragrafen.

Herr Talman, jag yrkar på dessa skäl återremiss.

Vidare anförde:

Herr Statsrådet von Steyern: Sedan man i lagförslaget 1 § bestämt, under hvilken rätt vårdnaden i hvarje förmynderskap skall lyda, går man i 5 § att fördela de förmynderskap, som lyda under samma rätts vårdnad, emellan de särskilda kommunerna under rätts domvärjo, eller med andra ord att föreskrifva, inför hvilken kommuns gode män, hvarje förmynderskap skall redovisas. Det är ej lätt att i detta fall uppställa någon allmän regel. Försök hafva gjorts utan att lyckas. Den regel, som i detta afseende i första rummet varit i åtanke, är just den, som Herr Berglöf i sin reservation vid Lag-Utskottets betänkande framhållit. Denna regel sammanfaller nemligen med den allmänna grundsats, på hvilken denna § hvilat, eller att förmynderskap står under kontroll af gode männen i den kommun, der den omyndige har sitt hemvist. Men denna allmänna grundsats låter lika litet som de flesta öfriga tillämpa sig på *alla* det dagliga livets vexlande förhållanden, och den kan derföre ej utan vidare användas såsom positivt lagbud. Reservantens förslag passar mycket bra, så länge det öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts, men icke längre. Vistas de omyndiga barnen vid faderns dödsfall — om man väljer detta exempel — hemma i föräldrahuset, kan man lika väl säga med reser

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.
(Forts.)*

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.
(Forts.)*

vanten, att förmyndarräkningen skall granskas, der barnen hafva sitt hemvist, som med Kongl. Maj:t, att granskningen skall ske, der fadern hade sitt hemvist. Det är då endast olika uttryck för samma sak. Men nu inträffar äfven ett annat fall, och detta icke så sällsynt, nemligen att något eller några af barnen icke hafva sitt hemvist, der fadern vid dödsfallet var boende. Den ene har tjenst i en kommun, den andre har anställning i en annan. Då har Kongl. Maj:ts förslag den regel, som enligt mitt förmenande är den enklaste och naturligaste, att förmynderskapet det oaktadt hålles tillsammans i den kommun, dit sterbhuset hör, så att redovisningen för alla de omyndige sker i denna kommun. Sedermera kan rätten när den omyndiges vistelse i en annan kommun blifvit så stadig, att förmynderskapet bör dit öfverflyttas, särskildt derom förordna, men dessförinnan är det regel, att redovisningen skall ske i den kommun, som sterbhuset tillhör. Reservanten deremot vill vända om förhållandet och göra till regel, att förmynderskapet skall redan från början redovisas på de olika håll, der de omyndige hafva sitt hemvist, samt att det skall erfordras ett särskildt beslut af rätten för att återföra förhållandena till hvad jag anser naturligast, eller att redovisningen sker i den kommun dit sterbhuset hör. Det förefaller mig, som om detta förslag skulle medföra mycken oreda och många svårigheter för förmyndaren. Det är jembörelsevis lätt att säga, hvilken kommun sterbhuset, der de omyndige efterlemnats, tillhör, men det är icke alltid så lätt att bestämma, i hvilken kommun en omyndig, som lemnat hemmet och vistats än här än der, rätteligen har sitt hemvist. Icke sällan torde förmyndaren råka i villrådighet, hvar redovisningen skall ske. Han visas från den ena kommunen till den andra och måste slutligen begära ett förklarande af rätten, hvart han har att vända sig. Han ådrager sig härigenom både besvär och kostnader, som han skulle undgå enligt Kongl. Maj:ts förslag. Af dessa skäl har man icke kunnat godkänna den regel, reservanten förordat, och lika litet har det lyckats att uppställa någon annan regel, omfattande alla förekommande fall. Att uppräknade dessa och gifva särskilda regler för hvarje, skulle varit allt för omständligt, utan att man derföre kunnat vara fullt säker att hafva uttömt dem alla. Man har derföre stannat vid att gifva nödiga bestämmelser för de två hufvudklasser af fall, som vanligast förekomma. Det ena är, att en person dör och lemnar omyndige arfvingar efter sig. I detta fall skall tillsyn öfver förmynderskapet ega rum, der den affidne vid dödsfallet haft sitt hemvist.

Det andra är, då en redan myndig person sättes under förmyndare; redovisningen skall då ske, der den omyndige har sitt hemvist. Förekomma fall, som icke äro fullt hänförliga under någondera af dessa bestämmelser, torde de dock vara så snarlika den ena eller andra kategorien, att man med ledning af likheten lätt kan finna, hvilken bestämmelse som bör tillämpas.

Hvad särskildt beträffar det fall, som reservanten anförde, eller att, medan en fader ännu lever, hans omyndiga barn erhålla annan förmyndare, kan någon tvekan svårligen uppstå.

Är det hemvist, fadern i lifstiden hade, bestämmande i detta afseende, då fadern är död, så är det klart, att hans hemvist med ännu

mera skäl bör vara bestämmande, medan han lever. På den tanken, att redovisningen skall ske i den kommun förmyndaren tillhör, kan man så mycket mindre komma, som lagen icke i något fall låter förmyndarens hemvist afgöra hvar kontrollen öfver förmynderskapet skall utöfvas. Jag föreställer mig, att man äfven i de flesta öfriga fall kan godt reda sig med de regler Kongl. Maj:t föreslagit. Det står eljest, enligt andra stycket i denna §, rätten öppet att förordna, hvar kontrollen för förmynderskapets behöriga öfvervakande bör ega rum.

Angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom.
(Forts.)

Denna paragraf har varit den svåraste att redigera i hela författningen; den har blifvit skrifven och omskrifven åtskilliga gånger. Jag tillåter mig betvifla, att Lag-Utskottet skall kunna utfinna en redaktion, som är bättre än den Kongl. Maj:t framlagt.

Herr Arwidsson: Innan jag går att yttra mig öfver den nu föredragna paragrafen, hvilken Herr Chefen för Justitiedepartementet i slutet af sitt anförande förklarade hafva varit den svåraste i hela författningen att utarbeta, vill jag bedja att få begagna tillfället att, då jag icke någon gång förut, under den tid jag deltagit i Riksdagens förhandlingar, haft anledning att yttra mig i frågor af den art, som nu föreligger, med några ord beröra hela den förevarande lagstiftningen i allmänhet, så vidt den afser tillsyn öfver förmynderskap och förmyndares förvaltning af omyndigs egendom.

Jag medgifver villigt att det förslag, som här föreligger, innebär i många fall en förbättring mot hvad som nu är i gällande författning stadgad. Icke dess mindre kan jag ej undgå att, för min del, anse detta förslag, lika väl som nu gällande lag, i och för sig utgöra blott och bart ett palliativ, och att man medelst detsamma icke kommer synnerligen mycket närmare det mål, som man uppställt såsom det önskvärda, nemligen att bereda en betryggande säkerhet för de omyndiges tillgångar samt dessa tillgångars förvaltning under omyndighetstiden äfvensom visshet om att, då myndigheten inträd och vederbörande blifva berättigade att sjelfve öfver sina tillgångar förfoga, dessa tillgångar äfven finnas i behåll. Denna säkerhet eller visshet tror jag näppeligen skall kunna förefinnas eller vinnas med mindre än att, i likhet med hvad som eger rum i hufvudstaden, förmyndarekamrar, som taga vård om de omyndiges tillgångar, inrättas för större eller mindre delar af landet. Men derom är nu icke fråga, och något förslag derutinnan kan således här icke väckas. Jag har allenast velat tillkännagifva denna min åsigt, för att jag icke måtte anses hafva, genom ett bifall i hufvudsak till detta förslag, i allo godkänt den lagstiftning, som deraf skulle följa.

Hvad nu beträffar den föredragna 5 §, så tror jag visserligen att det möter ganska stora svårigheter att på ett fullt tillfredsställande sätt formulera och i lag införa hvad derunder bör subumeras. Oaktadt svårigheter sålunda förefinnas, bör man likväl, enligt min tanke, derföre icke underlåta att efter bästa förmåga söka undanröjda sådana, som kunna påvisas. Jag tror nemligen att förslaget är, om jag får begagna detta uttryck, något för snävt affattadt, d. v. s. det upptager icke på långt när allt hvad detsamma borde innehålla. Ut i lag-förslaget står nemligen att »Förmynderskap, som för affiden persons af-

Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omvändiga
egendom.

(Forts.)

vinge tillträdes, skall stå under tillsyn af gode männen i den kommun, der den affidne vid dödsfallet haft sitt hemvist» och vidare, att »var der den, som uppnått myndig ålder, stald under förmyndare, sker tillsynen der den omyndige då har sitt hemvist». Efter den bokstafiga ordalydelsen i denna § saknas således föreskrift icke allenast om *hwarest*, utan till och med derom *att* förmynderskap, för vissa kategorier af omyndiga, som jag genast skall nämna, ens skall stå under tillsyn af gode män. Ibland dessa kategorier ber jag att få nämna ett exempel, hvarom jag sjelf har erfarenhet. Det begaf sig nemligen för en tid sedan här i staden att en köpman, som var gift och hade barn, råkade på obestånd. Dessa barn hade någon förmögenhet, som tillfallit dem efter deras morföräldrar; och då nu lagen stadgar att den, som är under konkurs, icke får vara förmyndare, så begärde fadren att en särskild förmyndare för barnen måtte tillförordnas, hvartill rätten äfven lmnade sitt bifall, och erhöll jag detta uppdrag. Då detta inträffade i Stockholm, var det ju icke tviifvel underkastadt, att jag för mitt uppdrag var redo skyldig inför härvarande förmyndarekammare. Om sådant inträffat på något annat ställe inom landet, hade man deremot saknat föreskrift om skyldighet för så beskaffad förmyndare att för sitt förmynderskap redovisa. Det gifves härförutom åtskilliga andra fall, som i förevarande lagförslag icke heller beröras. En fader, till exempel, blifver genom ålderdom och orklöshet urståndsatt att som sig bör och såsom han skulle önska, handhafva förmynderskapet öfver sina barn. Med insigt derom hänvänder han sig till rätten och begär att varda från förmynderskapet entledigad och få annan person till förmyndare för barnen förordnad. Jag tror för visso att rätten dertill skall lemna sitt bifall. En annan fader åter kan blifva sinnessvag, och barnens moder, som ännu är i lifvet och som icke ser sig i stånd att på vederbörligt sätt utöfva vården och tillsynen öfver barnen, begär hos rätten att förmyndare för dem måtte förordnas. Äfven hon får antagligen härtill bifall. Granskar man nu den föredragna 5 §, så stadgas der icke ens *att* de sålunda förordnade förmyndarne skola redovisa för det dem anförtrodda uppdrag, ännu mindre *hwarest* detta skall ske. Äfven om man, i likhet med hvad Herr Chefen för Justitiedepartementet förklarar, skulle ex analogia antaga, att skyldighet att redovisa förmynderskap borde åligga förmyndare der, hwarest den omyndige hade sitt hemvist, tror jag att det icke skulle skada att, till undvikande af hvarje tveksamhet här vid lag, ett bestämdt stadgande i sådant syfte infördes i samma lagparagraf. Det har naturligtvis för mig så väl som för reservanten, mött stora svårigheter att ensam kunna så formulera ett dylikt förslag, att det kunde göra anspråk på att tillfredsställa krafvet på en uttömmande bestämning. Men därför att så väl för honom som för mig och, efter hvad Herr Chefen för Justitiedepartementet nyss meddelade, äfven för Justitiedepartementet, oaktadt träget och omsorgsfullt arbete, svårigheter mött i detta hänseende, torde man dock icke böra alldeles uppgifva hoppet att härutinnan kunna lyckas, utan, då uppmärksamheten nu blifvit fast på åtskilliga brister i den föreslagna paragrafen, söka afhjelpa dessa brister. Sådant lærer dock svårligen kunna ske nu genast i Kammaren, hvarföre, om man anser en förbättrad redaktion af stadgandet i antydt syfte önsk-

värd och behöflig, ingen annan utväg lär återstå än den af den förste talaren föreslagna, eller att återremittera förslaget i denna del till Lag-Utskottet.

Jag förenar mig således med den förste talaren och yrkar paragrafens återförvisning till Lag-Utskottet.

Angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom.
(Forts.)

Herr Thomasson: Den siste ärade talaren har börjat med att uttala sig om lagförslaget i dess allmänlighet, men då emellertid detta hade bort ske vid behandlingen af första paragrafen, så anser jag mig icke böra upptaga hans anmärkningar i detta hänseende, utan skall endast tala om den nu föredragna 5 paragrafen. Han har rätt deri, att bestämmelser saknas för vissa fall, eller de då förmyndare tillsättes för icke afliden persons barn, men detta är undantagsfall, och i dessa undantagsfall, då någon genom gifva eller testamente bestämmer att en lefvande persons barn skola erhålla någon del af hans förmögenhet, är det vanligt och antagligt, att han också lemnar föreskrifter om huru dessa medel skola förvaltas och, om någon gång så ej skulle vara händelsen, gifver sig lätt ur bestämmelserna för de båda vanligaste, i första stycket upptagna fallen hur man bör förhålla sig härmed. Det bör således icke vara så synnerligen behöfligt att härför hafva några särskilda bestämmelser; och det är verkligen förhållandet, såsom Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet antydde, att det är mycket svårt att få till stånd en bestämmelse, som kunde tillfredsställa reservantens och den siste talarens fordringar. Vid frågans behandling i Lag-Utskottet framstälde reservanten redan der sitt förslag, och då detsamma der af skäl, som från statsrådsbanken nyss anfördes, icke kunde godkännas, försökte man att på annat sätt formulera ett stadgande, som inrymde alla tänkbara fall, men förgäfves. Det är icke antagligt att Utskottet skulle lyckas bättre, om paragrafen återremitterades, och jag yrkar därför bifall till paragrafen oförändrad.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt Herr Talmannen framställt propositioner i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, blef paragrafen, sådan den af Utskottet föreslagits af Kammaren godkänd.

§ 6, som derefter föredrogs, hade följande lydelse:

Förmyndare afslute för hvarv kalenderrår räkning öfver allt det han har om händer, med uppgift af den säkerhet, mot hvilken den omyndiges reda penningar äro utsatte, och ingiëve före den 15 Februari följande år räkningen till vederbörande gode män. Förmyndarräkning skall innehålla fullständig uppgift på förmyndarens och den omyndiges hemvist, så ock, då ombyte deraf skett, sedan sista räkningen afgafs, tillkännagifvande derom. Saknar den omyndige tillgångar, varde det af förmyndaren för gode männen inom samma tid anmaldt; och vare förmyndaren derefter från skyldighet att afgifva räkning fri, intill dess tillgång af beskaffenhet att redovisning derför bör afgifvas, fallit den omyndige till.

Har förmynderskap upphört, i ty att den omyndige uppnått myndiga år eller af annan orsak, skall förmyndaren inom den tid, som of-

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.
(Forts.)*

van sägs, derom göra anmälan hos gode männen, och åligge honom, der gode männen det fordra, att med intyg af vederbörande myndighet styrka sin uppgift.

Öfver räknings ingifvande, så ock öfver gjord anmälan, som i denna paragraf sägs, ege förmyndaren att af gode männen utan afgift erhålla bevis.

Herr Arwidsson erhöll ordet och yttrade: Jag ber om ursäkt att jag åter besvärar herrarne, men denna gång torde det åtminstone icke möta någon svårighet att fatta beslut angående det ändringsförslag jag har att framställa.

Mitt yrkande i afseende å den föredragna 6 paragrafen går nemligen derpå ut, att på 4 raden uppifrån mellan orden: »räkningen till» skulle inflikas orden: »i två exemplar». Anledningen till detta yrkande ber jag nu få nämna.

Såsom känt är, föreskrifver redan nu gällande författning i ämnet, att förmyndare skall årligen till gode männen afgifva förmyndar-räkning och derjemte bifoga ett utdrag derur, innehållande summarisk uppgift af den omyndiges behållning så i fast som lös egendom, hvilken räkning, sedan den blifvit granskad, återställes till förmyndaren, hvaremot utdraget lemnas till rätten. Om man nu föreskrifver att, i stället för oförmälda utdrag, räkningen skall aflemnas i två exemplar, så leder detta utan tvifvel derhän, att i någon, fast ringa mån förmyndarens möda ökas; men frågan gäller, huruvida detta tillökade besvär icke fullt uppväges af de fördelar, som härigenom vinnas. Jag bör derföre söka angifva, hvori dessa fördelar egentligen skulle bestå. I första rummet vinner man derigenom att, om en förmyndare af en eller annan anledning skulle förlora sin räkning, har han lätt tillgång till duplettexemplaret, om detta, såsom jag ämnar föreslå, skall förvaras på något offentligt ställe. Vidare uppstår derigenom den fördel, att, om en förmyndare dör och hans räkenskaper skulle befinna sig i ordning, uppstår icke någon svårighet för sterbhusdelegarne att ordna hans affärsförhållanden med den eller de omyndige, enär sterbhusdelegarne då kunna med lätthet å vederbörlig ort erhålla duplettexemplaret eller en afskrift deraf. Slutligen uppkommer derigenom den fördel att, i händelse en förmyndare skulle tredskas och icke vara villig att fullgöra den honom enligt en senare paragraf i lagförslaget ålagda skyldighet att lemna den omyndige, om han är till de år kommen, att han sjelf kan finna att förmyndaren ej väl förvaltar hans egendom, eller hans fränder tillfalle att taga del af förvaltningen, den omyndige eller dess fränder i allt fall ega tillgång till räkenskaperna på förutnämnda ställe. Af alla dessa omständigheter torde framgå, att den ringa tillökning i förmyndares besvär, som skulle genom den af mig i paragrafen föreslagna förändringen uppkomma, till fullo uppväges af de fördelar, som deraf skola uppkomma. Af sådan anledning hemställer jag att Kammaren behagade, med godkännande af paragrafen i öfrigt, besluta att i densamma skall mellan orden »räkning» och »till» införas orden »i två exemplar».

Till sist ber jag få erinra, att ett sådant ingifvande af handlingar i två exemplar icke är för vår lagstiftning främmande eller obekant,

då, såsom allmänt är känt, bouppteckningar skola upprättas i två exemplar och till domstol inlemnas, hvarefter det ena exemplaret, försedt med bevis om ingifvandet, till vederbörande återställes, och det andra lägges till förvar bland rättens handlingar. Det är visserligen sant, att en bouppteckning i allmänhet är af större vikt för vederbörande än en förmyndarräkning, men så äro ock bouppteckningarne gemenligen mycket vidlyftigare än förmyndarräkningar, och derfore torde det ena intresset väl uppväga det andra.

Angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom.
(Forts.)

Herr Statsrådet von Steyern: Jag vill gerna medgifva, att den utaf den föregående talaren föreslagna förändringen i många fall kan vara nyttig. Om man kommit på den tanken, då föreslaget var under utarbetning, hade möjligen de ord, som den föregående talaren önskat få i paragrafen införda, deri erhållit plats. Jag hemställer emellertid, om den föreslagna förändringen kan anses alldeles nödvändig, och om det är skäl riskera att Kamrarne derfor stanna i olika beslut?

Den väsentliga fördelen af den föreslagna förändringen skulle vara den, att den omyndiges fränder och den omyndige sjelf skulle med större lätthet kunna för granskning taga del af räkningarne, men någon sådan granskning torde dock mera sällan komma i fråga, och när den skall ega rum, kan ju den omyndige eller hans fränder på förhand underrätta gode männen om sin afsigt, i hvilket fall desse enligt paragraf 14 äro skyldige att hålla räkningen qvar åtminstone till dess förteckningen skall aflemnas till rätten. I det fall, att en förmyndarräkning förkommit för förmyndaren, kunde det visserligen vara af gagn att ett duplettexemplar finnes att tillgå, men jag hemställer om det är skäl att för sådant ändamål gifva en allmän föreskrift om alla räkningars förvarande.

Herr Berglöf: Vid frågans behandling i Lag-Utskottet framstälde jag der samma yrkande om ändring i lagen, som nu blifvit af Herr Arwidsson gjordt. Lika med honom anser jag, att aflemnandet af två exemplar af förmyndarräkningarne skall vara af stor betydelse och nytta. Jag kan säga detta så mycket mera, som jag har personlig erfarenhet af att vid åtskilliga tillfällen fordrats afskrifter af förmyndarräkningar, som varit till rätten ingifna och i rättens arkiv förvarade. Genom brandolycka hade åtskilliga förmyndarräkningar jemte alla till förmynderskap hörande handlingar förkommit, och annan utväg att lemna utredning om och redovisning för förmynderskapen återstod icke än att skaffa afskrifter af de förmyndarräkningar, som af gode männen granskats och inlemnats till rätten. Då detta mitt förslag inom Lag-Utskottet icke vann bifall, så gjorde jag, för att medla emellan der uttalade meningar och för att i någon mån skaffa skydd åt förmyndarräkningarne, ett annat förslag, nemligen det, som återfinnes i min reservation till 10 §. Genom ett bifall till denna reservation anser jag, att förmyndarräkningar nödvändigtvis skola komma att finnas i behåll, vare sig att detta sker hos gode männen eller att gode männen aflemna förmyndarräkningarne till rätten för att förvaras. Från denna min reservation kan jag nu, då min först hysta önskan synes omfattas inom

Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egenom.
(Forts.)

Kammaren, afstå och förena mig om den åsigt, som af Herr Arwidsson uttalats. Ett ytterligare skäl för en ändring i nu angifna syfte anser jag ligga i den omständighet, att enligt det nu föreliggande lagförslaget skulle det utdrag af förmyndarräkningen, som nu ingår till rätten, borttagas, och till rätten endast aflemnas en förteckning, upptagande den omyndiges namn och hemvist utan bestämdt angifvande af den omyndiges tillgångar. Det torde få anses som en försämring i bestående förhållanden, att rätten lemnas i fullständig okunnighet om den omyndiges tillgångar, och att den omyndige och hans fränder endast under en kort tid hos gode männen hafva tillgång till förmyndarräkningen. I 11 § heter det: »sådan åtgärd, som i denna paragraf sägs, må ock af Rätten vidtagas utan anmälan af god man». Således kan rätten af egen drift vilja vidtaga åtgärder i fråga om ett förmynderskap. Men detta är en omöjlighet för rätten, som icke har till sitt förfogande något exemplar af förmyndarräkningen.

Vidare heter det i 14 §, att förmyndarräkningar skola vara tillgängliga för den omyndiges fränder eller den omyndige själf, när han kommer till den ålder, att han kan bedöma sina angelägenheter. Denna bestämmelse torde sakna sin betydelse, då förmyndarräkningarne blott en kort tid komma att finnas tillgängliga hos gode männen. Det torde därför vara största skäl att förmyndarräkningarne icke till förmyndaren återställas, utan öfverlemnas till rätten att förvaras. Då kunde rätten samt den omyndige och hans fränder hafva tillfälle att när som helst taga del af räkningarne.

Jag vill på grund af hvad jag nu anfört och på grund af den förste talarens framställning hemställa, att den 6 paragrafen måtte till Utskottet återremitteras för att i det syfte, Herr Arwidsson föreslagit, omarbetas. Jag hemställer om återremiss och icke om bifall till hans förslag, emedan, om denna Kammar bifölle en och Första Kammar en annan lydelse af paragrafen, Kamrarne komme att stanna i olika beslut och förslaget derigenom falla.

Herr Talman, jag anhåller om återremiss af den föredragna paragrafen för vinnande af det syfte Herr Arwidsson anfört.

I detta yttrande instämde Herrar *M. Jonsson, Ola Andersson och Hammarberg*.

Vidare anförde:

Herr C. Carlson: Herr Talman! Mine Herrar! Som jag redan förut i min motion yrkat detsamma som af de föregående talare yrkats, nemligen att förmyndarräkningar skola ingifvas i två exemplar, så ber jag att få instämma i det af dem gjorda yrkande, men dessutom har jag i 6 paragrafen yrkat: »att första förmyndarräkningen bör lemnas till gode män innan den 15 Februari tredje året efter förordnandets emottagande». Detta tillägg har jag gjort derföre att domarena härutinnan äro af olika åsikter. En del domare fordra förmyndarräkningen redan året efter förordnandets utfärdande; en del domare åter andra året efter förordnandet. Om nu ett förordnande meddelas t. ex. på hösten, så

kan icke förmyndarräkningen lemnas den 15 Februari året derpå, knappast den 15 Februari året derefter, ty huru ringa ett bo än må vara, så kan det icke gerna utredas under ett år, och minsta tiden man kan taga är derföre tredje året derefter. Äfven af denna anledning vill jag påyrka paragrafens återremitterande.

Vidare är föreslaget, att domarena skola lemna bevis öfver mottagandet af förmyndarräkning. Det torde då vara skäl att de få räknin-garne i dubbla exemplar, så att de på det ena exemplaret kunna teckna bevis öfver mottagandet.

Äfven har jag tänkt detsamma som föregående talare här yttrat, nemligen att fränder till den omyndige borde få taga del af räkningen när som helst och icke blott under den korta tid, som lagförslaget afser.

Jag yrkar derföre som sagdt, jemväl återremiss.

Herr Arwidsson: Då efter det jag senast hade ordet en talare, Herr Berglöf, med instämmande i syftet af det af mig väckta förslag, likväl ansett mindre lämpligt att Kammaren *nu* bifölle den föreslagna förändringen i den föredragna paragrafen, och derföre hemställt om paragrafens återremitterande till Lag-Utskottet, samt flere af Kammarens ledamöter med honom instämt, så ber jag, med frånträdande af mitt yrkande, att Kammaren nu måtte bifalla mitt ändringsförslag, att få förena mig med de talare, som begärt paragrafens återremitterande.

Herr Thomasson: Då intet annat yrkande än om återremiss blifvit framställt, har jag ansett mig böra yttra några ord. Jag hemställer, om det verkligen kan vara skäl att återremittera och för en så pass obetydlig sak, som frågan om förmyndareräknings afgifvande i ett eller två exemplar, riskera framgången af det hela. Frågan om att ålägga förmyndare att afgifva vederbörlig räkning i två exemplar var med anledning af Herr Berglöfs derom väckta förslag föremål för Lag-Utskottets profning, men Utskottet drog sig för att öka förmyndarnes skyldigheter. Som vi veta, är förmynderskap i allmänhet ett besvärligt uppdrag, och det är svårt att få dugliga personer dertill. Att nu öka svårigheterna genom att ålägga förmyndare skyldigheter, som hittills icke funnits, men hvilkas obefintlighet mig veterligt icke medfört några olägenheter, anser jag icke vara välbetänkt. Aldrig har jag åtminstone hört, att den omständigheten att förmyndarräkning afgifves blott i ett exemplar, föranledt till förskingring eller vanvård af omyndiges medel. Af dessa skäl blef Herr Berglöfs förenämnda förslag förkastadt inom Lag-Utskottet; och ehuruval jag nyss hörde åtskilliga röster instämna i yrkandet om återremiss i detta förslags rigtning, och sålunda antager att det vinner framgång, måste jag motsätta mig en sådan och anhålla om bifall till paragrafen.

Hvad angår Herr Carlsons ändringsförslag, att första förmyndarräkningen skall lemnas till gode mannen innan den 15 Februari *tredje* året efter förordnandets mottagande, så befarar jag ingalunda att Kam-maren skall vara benägen att gå in derpå. Med ett sådant stadgande skulle det t. ex. kunna inträffa, att en person som förordnats till förmyndare i början af Januari 1884, icke skulle behöfva aflemna redovis-

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förrättning
af omyndigs
egendom.
(Forts.)*

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.*

(Forts.)

ning förr än den 15 februari 1886; och detta kan väl icke vara öfverensstämmande med god ordning eller de omyndiges intresse.

Jag anhåller om bifall till paragrafen.

Herr M. Andersson i Gripenberg: Allt sedan den nu gällande förmyndareförordningen tillämpats har jag varit granskningsman i det pastorat jag tillhör, och der de omyndiges antal varierar mellan 150 och 200 årligen. Det har aldrig hänt mig, att jag tagit emot en förmyndarredovisning, med mindre den varit upprättad i två exemplar. Detta har blifvit en sed. Dervid går det så till, att förmyndaren, sedan räkningen summariskt granskats, återfår originalet, försedt med påskrift om granskningens verkställande, hvaremot gode mannen behåller afskriften tills alla räkningarne i detalj blifvit granskade. Derefter uppgör gode mannen en summarisk uppgift, innehållande förmyndarens namn, räkningens nummer, myndlingens namn, födelseår och dag samt myndlingens behållna inkomst eller skuld, i fall det finnes fastighet, och den är med skuld behäftad. Slutligen aflemnar gode mannen till vederbörande domare ej mindre ett utdrag af förmyndarräkningen, än äfven en afskrift af nyssnämnda summariska uppgift. Skulle då genom olycksfall eller annorledes räkningen förkomma, har man endast att, jemte anmälan derom hos domaren samt med uppgifvande af räkningens nummer, hos honom begära ny afskrift af densamma. Huru man utan att förfara på detta sätt skulle kunna erhålla någon säkerhet eller i allmänhet komma till rätta i fråga om förmynderskap, kan jag icke förstå. Så har nu öfver 22 år praktiserats i min hembygd, och man har befunnit sig väl deraf, hvilket jag tror att den talare som efter mig begärt ordet skall kunna vitsorda. Jag anser därför en återremiss af paragrafen vara af nöden, på det i densamma må blifvit infördt ett stadgande i den rigtning Herr Berglöf föreslagit.

Herr Ekenman: Hvad angår detta förslag, om ingifvande af förmyndarräkningarne i två exemplar, och det enas sättande i förvar hos gode männen, ber jag att till hvad förut under debatten häremot blifvit anfördt, få nämna att det synes mig innebära en besynnerlig inkonsekvens att, sedan så godt som hela landet genom sina landsting uttalat sig mot det af Kongl. Maj:t tillförene framställda förslaget om sättande i särskildt förvar af omyndigs värdehandlingar, man nu skulle söka åstadkomma sådan vård åt de jemförelsevis mindre viktiga förmynderskapsräkningarne, som det dessutom ligger i förmyndarens eget intresse att väl förvara.

I sammanhang härmed torde det tillåtas mig att enligt reservantens exempel tala om 10 §, hvilken § också står i nära sammanhang med den föreliggande. Reservanten påyrkar härvid ett tillägg af innehåll att förmyndarräkningarne, som enligt föregående bestämmelser, deremot reservation ej är gjord, skulle ingifvas i endast ett exemplar, borde förvaras af gode männen. Detta stadgande skulle, enligt min mening, vara ej allenast öfverflödigt, utan äfven förenadt med någon våda för förmyndaren. Dessa förmyndarräkningar utgöra nemligen, på landet åtminstone, oftast icke utdrag ur några räkenskaper, utan sjelfva originalförteckningen öfver den omyndiges inkomster och utgifter. Om nu

skulle hända att, då förmyndare hade att göra reda för sitt förmynderskap och i förlitande på föreslagna stadgandet vände sig till vederbörande gode män för att ur der förvarade förmyndarräkningar uppgöra redogörelsehandling, dessa räkningar förkommit — hvad blefve följden? Någon påföljd för gode männen är i ty fall icke uppståld, men förmyndarens skyldighet att redovisa sitt förmynderskap kvarstår naturligtvis.

Angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom.
(Forts.)

Jag anhåller derföre vördsamt, att Kammaren måtte noga beakta dessa förhållanden samt icke i angifna syftet bevilja yrkandet å återremiss, som dessutom skulle kunna blifva ödesdiger för hela lagförslaget.

Herr M. Jonsson i Vansäter: Då efter mitt förmenande det icke kan föranleda till någon stor kostnad att uppgöra en förmyndarräkning för att lemnas till förvar hos gode mannen, men det deremot skulle medföra stor fördel icke allenast för förmyndarne utan äfven för de omyndige och deras fränder, så kan jag icke finna annat, än att det skulle vara särdeles nyttigt att införa en lagbestämmelse i detta syfte. Jag skulle gerna hafva sett, att det stadgades att räkningen skulle ingifvas till rätten, ty dit skall, enligt nu gällande bestämmelser, ett utdrag af förmyndarräkningen aflemnas. Men då de fleste inom Utskottet voro emot ett dylikt stadgande, förenade jag mig med dem, som ansågo, att ett exemplar af räkningen borde aflemnas för att af gode mannen förvaras. Jag tror att det icke innebär någon fara för lagförslaget, om man i antydda syfte återremitterar förevarande paragraf, ty jag tviflar icke på att icke Första Kammaren gör detsamma. Uti §:n behöfva endast införas några få ord, och den ändring, som derigenom sker i förslaget, torde Högsta Domstolen icke komma att afstyrka.

Jag yrkar återremiss.

Herr Berglöf: Så vidt jag uppfattade Herr Ekenmans yttrande rätt, påstod han att det skulle vara farligt att införa en föreskrift derom, att det exemplar af förmyndareräkningen, som skall aflemnas till gode mannen för granskning, borde genom dennes försorg förvaras. För min del kan jag icke finna, att ett stadgande i dylikt syfte skulle innebära någon fara. Ty med all säkerhet finnes det icke någon förmyndare i Sveriges rike, som icke i sitt förvar behåller ett exemplar af den räkning, som han till gode mannen aflemnar. Förmyndaren uppgör naturligtvis ett koncept till sin förmyndareräkning, och detta aktar han alltid nödigt att bevara för att hafva att tillgå vid ny räknings uppgörande.

Herr Arwidsson: Jag ber endast att få tillägga ett par ord till hvad jag förut yttrat.

En talare på vestgötabänken nämnde, att det efter hans förmenande skulle innebära en fara, att gode mannen förvarade förmyndarräkningen. Derom vill jag nu icke alls yttra mig. Skulle Kammaren biträda yrkandet om återremiss, skall jag vid en nästföljande § angifva

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.*

(Forts.)

min åsigt i afseende å sättet och stället för räkningarnes förvarande. Nu är frågan derom för tidigt väckt.

Till ytterligare stöd för förslaget om förmyndarräkningarnes ingifvande in duplo ber jag få erinra, att i förevarande lagförslag, hvarmed man synbarligen haft för afsigt att i möjligaste mån betrygga den omyndiges rätt, har i detta hänseende likväl gjorts en, om ock ringa, inskränkning. Då nu gällande lag föreskrifver, såsom jag förut nämnt, att förmyndare skall till gode männen aflemna både förmyndarräkning och ett utdrag derur, hvilket senare kommer att stanna hos rätten, så inskränker föreliggande lagförslag förmyndarens skyldighet till att ingifva till gode mannen allenast en förmyndarräkning. Att räkningens aflemnande in duplo verkligen kan vara af gagn framgår dock af stadgandet i 11 §, deri det heter: »Finner god man vid granskningen eller eljest, att förmyndare ej rätteligen förvaltadt den omyndiges egendom, eller att han af annan orsak ej är lämplig att förmynderskapet förestå, göre derom skyndsamt anmälan hos rätten, som af omständigheterna pröfvar, huruvida annan förmyndare må förordnas». Nu skulle lätt kunna hända, att en god man icke gör en sådan anmälan, ehuru den varit på sin plats; men, om deremot förmyndarräkningarne skulle till domaren af gode mannen inlemnas, och domhafvanden vid den allra flygtigaste blick derå skulle finna att en sådan åtgärd varit af högsta behovet påkallad, kan han proprio motu fullgöra hvad han annars skulle hafva gjort på framställning af gode mannen, men hvilken framställning denne försummat. Läger man detta till de skäl, som förut blifvit anförda för det ifrågasatta förslaget, så torde förefinnas fullt giltiga orsaker för en återremiss, på det att Utskottet må komma i tillfälle att taga saken i förnyadt öfvervägande.

Herr Lewin: Jag skall be få fästa uppmärksamheten derpå, att det är en alldeles ny skyldighet för förmyndare, som man nu vill införa i lagstifningen. De summariska utdrag, som enligt hittills gällande författning bära till rätten inlemnas, hafva icke annat ändamål än att tjena till ledning för domstolen. Det göres en anteckning i förmyndaredariet, och sedan detta skett, läggas dessa summariska utdrag till öfriga handlingar, hvilka bilda en sådan massa, att jag trotsar hvilken ordförande som helst, åtminstone på landet, att hålla någon reda derpå. Efter ett eller annat år äro dessa handlingar så godt som obefintlige, fastän de nog finnas i arkiven. För öfrigt må jag säga, att det är i förmyndarens eget intresse att se till att räkningarne icke förkomma, ty han riskerar mest, om de slarvas bort; hans redovisnings-skyldighet står qvar i alla fall. Jag tror att han skulle stå sig ganska slätt, om han icke hade räkning från gode männen att tillgå. Jag tror mig kunna påstå, att här i Sverige skrives ändå så oerhört mycket både i tid och otid, och jag ser intet skäl att öka massan af papper i arkiven, vare sig i häradsrätterna eller hos gode männen. Jag föreställer mig att ganska många skola hafva svårt att hålla sig med arkiv, så ordnade, att förmyndareräkningarne vore att tillgå, utan sannolikt skulle dessa inom kort alldeles försvinna. För öfrigt förefaller det mig lämpligast, att Riksdagen icke stadgar något i detta hänseende, utan lemnar åt gode männen i orterna att förfara såsom dem synes

lämpligast. Möjligtvis kan det vara många orter, der man ännu efter gammal sed upprättar tvenne räkningar, deraf gode männen behålla det ena exemplaret, men på ännu flere ställen går det icke så till, utan, sedan gode männen granskat räkningarne, lemna de dem tillbaka till förmyndarne och af detta förfaringssätt hafva icke, så vidt jag hört, några svårare olägenheter försports.

Jag tager mig därför friheten att yrka bifall till förslaget i denna del oförändradt.

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förrättning
af omvändiga
egendom.
(Forts.)*

Herr Hæggström: I anledning af den siste ärade talarens yttrande ber jag få påminna derom, att det kan hända att det brinner för förmyndaren. Om han har handlingarne hemma hos sig vid en sådan händelse, huru står han väl då till boks? Han har ju i så fall ingen kopia af förmyndarräkningarne att tillgå. Jag tycker därför att en förmyndare borde vara tacksam, om han hos gode männen vet att det finnes en kopia vid sådana fall. Detta måste ju alltid leda till reda och ordning, och på denna grund biträder jag deras mening, som yrkat att paragrafen måtte återremitteras till Utskottet.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framstälde propositioner dels på godkännande af paragrafen, dels på återremiss, och förklarade sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Då votering emellertid blef begärd, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som godkänner 6 § i förevarande af Kongl. Maj:t framlagda och af Lag-Utskottet i Utlåtandet N:o 18 tillstyrkta lagförslag,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Lag-Utskottet återförvisat omförmälda paragraf.

Omöstningen utföll med 91 Ja mot 71 Nej;

och hade Kammaren sålunda godkänt ifrågavarande paragraf.

§ 7 var af följande lydelse:

Öfver de ingifna räkningarne, så vidt de ej angå förmynderskap, som lyda under hofrätt, åligge gode männen att upprätta förteckning, upptagande förmyndarnes och de omvändigas namn och bostad, och, om

Andra Kammarrens Prot. 1884. N:o 12.

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.
(Forts.)*

denna blifvit ombytt, äfven den bostad, som i förra årets förteckning finnes angifven. Har anmälan skett, att omyndig saknar tillgångar, eller har förmynderskap upphört, varde det ock å förteckningen uppgifvet. Gode männen aflemne förteckningen före den 15 Mars i stad till rätten och å landet till domaren. Har inom kommunen ingen räkning för det förflutna året inkommit, åligge gode männen att inom samma tid sådant anmäla.

Efter uppläsande häraf yttrade:

Herr Sven Nilsson: Det är väl med föga förhoppning om framgång, som man begär en förändring i föreliggande förslag, i synnerhet om man dervid kan mötas af den invändningen att ett bifall till en förändring skulle föranleda till hela förslaget fall, sedan Första Kammarren godkänt detsamma. Emellertid har jag ansett mig böra framställa en anmärkning mot denna paragraf, som jag icke kunnat återhålla.

Möjligen kunna några upplysningar från Lag-Utskottets herrar ledamöter häfva de betänkligheter, som jag hyser.

I förslaget är stadgad, att förmyndare skall ingifva det föregående årets förmyndarräkning till vederbörande gode män före den 15 Februari följande år. Dessutom förekommer den föreskrift i § 7, att godemännen skola aflemna förteckningar öfver de inkomna räkningarne »före den 15 Mars i stad till rätten och å landet till domaren», och vidare heter det i slutet af samma paragraf: »Har inom kommunen ingen räkning för det förflutna året inkommit, åligge gode männen att inom samma tid sådant anmäla.» Jag kan icke förstå hvartill sistnämnda stadgande skall tjena. Ty om inom kommunen ingen räkning för det förflutna året inkommit, så bör domaren sjelf veta, att redovisningarne uteblifvit. Skulle åter det vara meningen, att gode männen skulle för domaren anmäla hvilka förmyndare underlåtit att fullgöra sin skyldighet, så anser jag detta vara ett stadgande, som är omöjligt att fullgöra, enär det för gode männen är omöjligt att hålla reda på inträffade förändringar i förmynderskapsförhållanden och således att känna till hvilka som under årets lopp blifvit omyndiga, eller hvilka förmynderskap som upphört, vare sig på grund af rättens beslut eller med anledning af inträffade dödsfall eller andra förhållanden. Jag tror dervede att stadgandet är orimligt, om det skall tolkas på detta sätt, men jag tror också att punkten, om den kvarstode, skulle vara vilseledande, då den nog kommer att tolkas på mångahanda sätt, sådan den nu är uppställd.

På dessa af mig nu anförda skäl anhåller jag att få yrka, att det af mig upplästa sista stadgandet i paragrafen måtte få utgå, helst jag tror att förslaget derigenom icke skall falla; ty äfven om Kamrarna i denna del skulle stanna i olika beslut, så föreställer jag mig att detta icke skall utgöra hinder för att antaga förslaget i öfrigt.

Herr Statsrådet von Steyern: Meningen med sista punkten i 7 paragrafen är icke den, att gode männen skola för rätten anmäla, hvilka förmyndare som försummat af aflemna förmyndarräkning, ty det kan hända att gode männen, som ej hafva officiella förteckningar å förmy-

darne, icke kunna veta detta, utan endast den, att då *alla* förmyndare försummat att ingifva räkningar, detta förhållande skall hos rätten anmälas. Detta måste ske, på det att rätten må veta, mot hvem, förmyndarne eller gode männen, det föreläggande skall riktas, som omförmäles i nästföljande paragraf. Der stadgas att, derest förmyndaren försummar att i rätt tid afemna förmyndarräkning, eller gode män att i rätt tid afemna förteckning eller anmälan, som i föregående paragraf sägs, skall rätten förelägga den försumlige vid lämpligt vite att sin skyldighet fullgöra. När nu rätten eller domaren å den utsatta dagen, den 15 Mars, ej fått någon förteckning från gode männen, kan detta bero antingen derpå, att alla förmyndarne försummat till gode männen afemna räkningar, eller att gode männen väl fått räkningarna, men försummat att göra förteckningen färdig. På det rätten må blifva upplyst om hvilken den försumlige är, föreskrifves den af siste talaren anmärkta anmälan. Göres ej sådan anmälan, är rätten viss, att föreläggandet bör riktas mot gode männen.

Vidare anfördes icke. Efter det Herr Talmannen framställt propositioner å dels paragrafens godkännande och dels bifall till det af Herr Sven Nilsson framlagda förslag, godkände Kammaren paragrafen oförändrad.

§§ 8 och 9.

Godkändes.

§ 10.

I fråga om denna paragraf, hvilken var af följande lydelse:

Gode männen åligge att granska inkomna förmyndarräkningar. Finna gode männen för detta ändamål nödigt att taga kännedom af omyndigs värdehandlingar, vare förmyndare pliktig att på begäran hålla dem gode männen tillhanda; egande gode männen att för handlingarnas granskning anlita gode männen i annan kommun, om förmyndaren der har sitt hemvist.

anförde:

Herr Hæggström: I denna paragraf saknar jag för min del ett stadgande till myndlingens fördel, som rätteligen bort der förekomma. Det heter nemligen: »gode männen åligge att granska inkomna förmyndarräkningar. Finna gode männen för detta ändamål nödigt att taga kännedom af omyndigs värdehandlingar, vare förmyndare pliktig att på begäran hålla dem gode männen tillhanda». Det är naturligtvis en vigtig sak att veta, *af hvilken beskaffenhet* den omyndiges värdehandlingar äro. Det är klart, att myndlingens väl eller ve kan vara deraf beroende. Det borde därför till myndlingens säkerhet stadgas icke blott ett *absolut* åliggande för gode männen att tillse huru dessa värdehandlingar äro beskaffade, utan äfven, och ännu mera nödvändigt, rätt för dem att förse dessa handlingar med påskrift derom, att de till-

Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.
(Forts.)

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.*
(Forts.)

höra den eller den myndlingen. Eljest finnes ingenting som hindrar, att en samvetslös eller lättsinnig förmyndare kan på annat håll för tillfället låna dessa värdehandlingar för att presentera desamma för gode männen och sålunda, förande dem bakom ljuset, bringa den omyndige på obestånd. Jag vet att fall förekommit, då en redogörare på tvenne särskilda håll presenterat samma värdehandlingar, något, som icke skulle hafva skett, derest desamma varit försedda med påteckning, att den eller den myndlingen vore deraf egare. Slutligen sköt nämnde redogörare sig, och då blef hans förfaringssätt uppdagadt. På samma sätt kan det komma att gå med mängen myndlings medel. Om man verkligen vill skydda myndlingen, så borde det derföre älliga gode männen att mottaga och granska icke blott räkningarne utan äfven värdehandlingarne och att förse dessa senare med den påteckning, som jag nyss omnämde.

Jag skall icke vid denna sena timme längre upptaga Kammarens tid, utan slutar med uttalande af den förhoppning, att Kammaren, om den finner hvad jag nu anfört grundadt, vill återremittera paragrafen till Lag-Utskottet för att der tagas i förnyadt öfvervägande, helst som Första Kammaren ännu icke behandlat förslaget, och således, om behöfligt, sammanjemkning kan ega rum.

Jag har i allt fall ansett mig skyldig att påpeka nu anmärkta förhållande och hemställer om återremiss i antydt syfte.

Herr Thomasson: Utan tvifvel hade det varit önskligt, om man hade kunnat få till stånd en lag, som bättre än den här föreslagna betryggade omyndigs egendom, men, som bekant, har Riksdagen icke velat taga det steg, som ensamt skulle kunna åstadkomma något sådant, nemligen antaga en lag, hvarigenom omyndigs så väl värdehandlingar som annan egendom sattes under offentlig myndighets vård. Hvilka andra åtgärder man än må vidtaga, komma de icke att medföra full trygghet. Men man har gått så långt, som man ansett den allmänna meningen medgifva, då man har bemyndigat gode männen att se till att de värdehandlingar, som af förmyndaren uppgifvas tillhöra de omyndige, äfven finnas hos förmyndaren. Att, i likhet med hvad Herr Carlson i sin motion föreslagit, föreskrifva att, om god man anser nödigt att förmyndare lemna inteckning eller annan säkerhet för den omyndiges medel, säkerhetshandlingen skall förvaras hos kommunalstyrelsen, anser jag hvarken vara lämpligt eller komma att hafva åsyftad verkan, lika litet som jag tror att kommunen skulle vilja ingå på något sådant, då jag nemligen föreställer mig att det skulle vara på dess ansvar, som kommunalstyrelsen innehade säkerhetshandlingen. Det enda som synes kunna med framgång försökas är, hvad som också är föreslaget, eller att, då förmyndare misstänkes att icke vara vederhäftig eller att vara bedräglig, han må kunna afsättas, och förmynderskapet öfverlemnas åt någon annan.

Hvad beträffar den föreslagna påteckningen å omyndigs värdehandling, har frågan härom varit under öfverläggning så väl vid förslagetts affattande som i Utskottet, men icke heller denna åtgärd har ansetts leda till det åsyftade målet.

Så önskligt det således än vore, att större trygghet kunde beredas

omyndigs medel, har detta dock visat sig vara omöjligt efter hvad Riksdagen, utan tvifvel med stöd af allmänna uppfattningen i landet, förut uttalat i frågan.

Jag yrkar bifall till paragrafen.

Herr Statsrådet von Steyern: Till hvad Herr Thomasson nu anført ber jag få tillägga, att man vid affattandet af föreliggande lagförslag ansåg nödigt att icke blott skärpa kontrollen öfver förmyndaren, utan äfven ställa föreskrifterna så att han icke onödigtvis trakasserades, och detta skulle blifva följden om han ålades att, på samma gång han till gode männen afemnade förmyndarräkning, äfven medföra myndlingens värdehandlingar för att granskas. För närvarande åtminstone torde det vara tillräckligt, om gode männen, när de hafva skäl att misstänka att för den omyndiges medel icke finnes tillräcklig säkerhet, få rätt att fordra säkerhetshandlingarnes uppvisande.

Herr N. Petersson: För min del är jag af den åsigt, att nu föredragna 10 § innehåller allt hvad man gerna kan begära för att ernå tillräcklig säkerhet för omyndigs medel. Det skulle nemligen blifva ett allt för stort onus för förmyndaren, om han vore skyldig att vid förmyndarräkningens afemnande till gode männen äfven bifoga den omyndiges värdehandlingar. Ty så ordnad är icke posten på landet, att dessa skulle kunna utan risk skickas med densamma, utan förmyndaren skulle blifva nödsakad att själf afemna dem, då han icke gerna utan lika stor risk skulle kunna anförtro dem åt någon annan. Obehaget skulle dessutom ökas deraf, att förmyndaren icke genast återfick handlingarne, då dessa antagligen någon tid måste qvarblifva hos gode männen för att granskas. För öfrigt skulle det vara bra orimligt att en person, som hvar och en visste vara vederhäftig för flera tusen kronor, skulle vara nödsakad att visa sig innehafva säkerhet för ett ringa belopp.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Hæggström: Lag-Utskottets vice ordförande gaf mig i viss mån rätt, då han sade, att man i Lag-Utskottet varit betänkt på ett större skydd för myndlingens egendom, men låtit denna tanke falla till följd af föregående Riksdagens kända obenägenhet att ingå på förslag i sådan riktning.

Hvad Herr Justitieministerns yttrande beträffar, vill jag blott säga, att om ett sådant stadgande kommer till stånd, som här föreslagits, då blir detta verkligen detsamma som att chikanera förmyndarne, ty då företeende af värdehandlingar icke blir obligatoriskt, men gode männen kunna infordra dem från vissa, så blir detta detsamma som att hallstämpla dessa senare förmyndare såsom icke fullt redbara i skötandet af sina förmynderskap. Bättre då att göra framlemnandet obligatoriskt för alla.

Hvad beträffar den ärade Nils Peterssons i Runtorp invändningar, synas de mig vara af föga vikt. Visserligen hade han rätt deri, att förmyndaren icke bör lemna ifrån sig sina värdepapper, utan hellre själf resa med dem till gode männen, men sådant vore väl icke

*Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.*

(Forts.)

Angående
tillsyn å
förmyndares
förvaltning
af omyndigs
egendom.
(Forts.)

så farligt, helst man ju skulle kunna i lagen införa ett stadgande derom, att kostnaden för dylika resor blefve förmyndarne godtgjord. Och dessutom, bäste Herr Nils Petersson, här är icke så mycket fråga om förmynderskap på 30 å 40 kronor hos förmyndare, som ega 30,000 kronor, utan snarare om förmynderskap på 300,000 å 400,000 kronor hos förmyndare, som väl anses ega lika stor om ej större förmögenhet, men som mången gång visar sig ega litet eller intet, när redogörelsens timme slår.

Således, vill man icke taga uteslutande hänsyn till förmyndarens bekvämlighet och att förhållandena för honom göras angenäma, utan också till myndlingens bästa och fördel, tror jag verkligen, att det vore skäl i att införa ett stadgande i det syfte jag påyrkat; och jag har stärkts i denna min uppfattning, sedan jag hört Lag-Utskottets vice ordförande icke kunna förneka riktigheten häraf. Herr Talman! Jag ber att få fortfara i yrkandet om återremiss.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. Paragrafen blef af Kammaren godkänd.

§§ 11—16.

Godkändes.

Likaledes godkändes *ingressen* och *rubriken* till ifrågavarande lagförslag.

Utskottets hemställan i *mom. 1*) förklarades vara genom Kammarrens redan fattade beslut besvarad.

Mom. 2 af samma hemställan.

Bifolls.

§ 2.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 19, i anledning af väckt motion om ändring i § 7 af Jagtstadgan den 21 Oktober 1864.

§ 3.

Angående
ökadt skydd
för sammankomster
till
gemensamma
andaktsöfningar.

Härefter företogs till behandling Lag-Utskottets Utlåtande N:is 20, i anledning af väckta motioner om ökad skydd för sammankomster till gemensamma andaktsöfningar.

Utskottet hade, med tillstyrkande af berörda motioner (N:o 39 och 53), båda afgifna inom Andra Kammaren, den förra af Herr *J Andersson* i Lysvik och den senare af *P. M. Larsson*, hemställt att Riksdagen måtte i skrifvelse till Konungen anhålla det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета samt förelägga Riksdagen förslag till sådana lagbestämmelser, som kunna finnas erforderliga för att åt sammankomster för gemensam andaktsöfning bereda hittills saknad nödigt skydd.

Efter uppläsande af denna Utskottets hemställan anförde:

Herr Lyth: Herr Talman! Jag har med verklig förundran genomläst så väl de föreliggande motionerna som Lag-Utskottets utlåtande angående väckt fråga om ökad skydd för sammankomster till gemensamma andaktsöfningar. Som Kammarerna torde hafva sig bekant, hafva vi särskildt skydd dels för statskyrkans gudstjenstöfningar och dels också för sådana andra församlingars gudstjenster, hvilka blifvit såsom särskilda trossamfund af staten erkända. Dessutom ega vi naturligtvis skydd för andaktsöfningar i enskilda hus, som hållas för stängda dörrar. Nu har Lag-Utskottet, som det synes mig, ganska omotiveradt föreslagit, att vi äfven skulle gifva ett särskildt skydd, utöfver det som lagen i allmänhet gifver, för sammankomster, hvilka utgifva sig för att vara öfningar för enskild andakt. Jag tror dock, att Lag-Utskottet hade bort åtminstone bättre motivera sitt tillstyrkande af de i sådant syfte väckta motionerna. Det är nemligen min fullkomliga öfvertygelse, att under närvarande förhållanden bedrifves mycket ofog vid dessa särskilda andaktsöfningar, der man öppnar dörrarne för hvem som vill inträda. Mycket annat torde ofta nog der bedrifvas än det, som man säger skola ega rum. Jag tror visserligen icke, att Utskottet gjort orätt i att komma till det slut, till hvilket det kommit, men jag vågar anse, att det varit mera välbetänkt af Lag-Utskottet, som ju alltid gjort sig kändt för mycken varsamhet vid sina tillstyrkanden af lagförändringar, om, för tillstyrkandet af en skrivelse till Kongl. Maj:t om ytterligare skydd åt sammankomster för särskilda andaktsöfningar, äfven någon varning uttalats eller någon garanti föreslagits emot missbruket af dylika sammankomster. Det kan nemligen icke vara Lag-Utskottet obekant, att under sken af sådana andaktsöfningar, som här äro i fråga, mycket ofog bedrifves, som ibland yttrar sig såsom sjukligt pietistiskt fromleri, men till och med någon gång kan öfvergå till spiritistisk vidskepelse, ja rent af till religiöst marktschrejerisko — så har åtminstone enligt min erfarenhet någon gång varit förhållandet på landsbygden — och det är väl knappt bättre i städerna. Om dessa sammankomster deremot verkligen äro hvad de utgifva sig för att vara, är jag den förste att vilja gifva dem det skydd, utöfver hvad allmän lag medgifver, som kan vara erforderligt och som nu begäres. Men att i allmänna ordalag, såsom Lag-Utskottet föreslagit, ingå med en skrivelse till Kongl. Maj:t utan att närmare motivera att man behöfver närmare bestämmelser derom att vi må hafva några garantier, att dessa sammankomster blifva hvad de egentligen säga sig vara, nemligen andaktsöfningar, detta synes mig icke vara rätt lämpligt. Jag skall därför icke hafva något emot att antaga Lag-Utskottets kläm, men får för min del säga, att jag ogillar Utskottets motivering, som är allt för knapphändig och som jag därför skulle vilja hafva något närmare bestämd i den riktning, jag här ofvan angifvit. Det skulle eljest kunna inträffa, att man frågade: hvarföre äro icke sådana sammankomster, der t. ex. en vetenskapsman uppträder och håller föredrag i vetenskapliga ämnen, skyddade genom någon särskild lag och särskilda bestämmelser? Hvarföre äro icke seeniska, musikaliska eller estetiska föreställningar omgärdade af samma skydd, som Lag-Utskottet föreslår för dessa andliga sammankomster, hvilka mången gång icke äro förtjenta deraf. Jag kan för Kammarerna försäkra, att jag i frågor som denna är mycket frisinnad.

*Angående
ökat skydd
för samman-
komster till
gemensamma
andaktsöf-
ningar.
(Forts.)*

Angående
ökadt skydd
för samman-
komster till
gemensamma
andaktsöf-
ningar.
(Forts.)

Jag har här i Kammaren förut sagt, att jag t. ex. önskar upphäfvandet af 1868 års författning, som tillåter kyrkorådet upplösa och vid vite förbjuda dylika sammankomster, emedan jag anser att andliga förvilnelser böra med andliga vapen bekämpas. Men jag tror, å andra sidan att, om detta Lag-Utskottets förslag, så motiveradt som det nu är, blir af Kongl. Maj:t antaget, följden skall blifva den, att en prest, som in-finner sig på en sådan sammankomst, der han hör att satsar och lärar framställas, som ej blott i religiöst utan äfven i politiskt hänseende befinnas skadliga och farliga, icke skulle anses ega rättighet att uppträda mot och beifra sådant, emedan det lätt kunde hända, att hans uppträdande då komme under rubriken »oljud» och han sålunda ådroge sig strängt straff, derföre att han uppträdde mot personer, som han hör framställa ganska farliga åsichter. Jag vill för Kammaren nämna, att jag hört personer uppträda och under religionens täckmantel framställa både i religiöst och politiskt hänseende upplösande och farliga satsar. Om man derföre utan vidare motivering gillar hvad Utskottet här föreslagit, så tror jag att sådant kunde komma att bidraga till vidare utveckling af det religiösa ofog, som nu ej så sällan bedrifves i vårt land, hvarföre jag, utan att yrka någon förändring i Lag-Utskottets kläm, ber att Kammaren måtte ogilla den motivering, som är betänkandet bifogad.

Herr Friherre Leijonhufvud: Den stiste talaren gjorde icke något yrkande, och jag skall icke heller göra det. Jag vill blott påpeka, att jag anser det vara den enklaste och naturligaste sak i verlden att hos Kongl. Maj:t begära skydd mot »obehörigt störande» af dessa andliga sammankomster. Sammankomster för andaktsöfningar må väl utnjuta dylikt skydd lika väl som alla andra slags sammankomster. Begäran gäller det *obehöriga* störandet, och hvad som är obehörigt bör ju afstyras hvar det än må uppträda, ej mindre vid religiösa sammankomster än vid världsliga. Det har nu visat sig, att de förra behöfva ett ökad skydd, och må man derför skaffa dem det. Hvad sjelfva formuleringen af lagen beträffar, kan jag icke dela den förre talarens mening. Utskottet och Kammaren hafva icke att befatta sig med den förr än lagförslaget återkommer från Kongl. Maj:t.

Jag har derföre ingenting att anmärka mot Utskottets förslag, sådant det nu föreligger, utan anhåller om bifall till detsamma.

Herr And. Persson: Hvar och en af Kammarens ledamöter, som tagit kännedom om de motioner, hvarpå detta utskottsbetänkande grundar sig och de skäl, som föranledt motionernas framläggande, skall, tror jag, icke tveka i fråga om att ingå till Kongl. Maj:t med anhållan att få en lag utarbetad och för Riksdagen framlagd i föreliggande ämne. Här är endast fråga om att bereda skydd för sådana andliga sammankomster, hvilkas medlemmar tillhöra främmande, af staten, genom tillerkännande af fri religionsutöfning, redan på förhand tolererade tros-samfund. Jag har icke i likhet med den siste ärade talaren någon erfarenhet af huru det i allmänhet går till väga vid åtskilliga sådana der sammankomster. Ett enstaka fall har jag mig dock bekant. Det hände i Norrköping för icke så lång tid sedan, att en person genom

oljud och svordomar störde en sådan andlig sammankomst, hvilken må hända kunde varit lika uppbygglig som många andra. Denne fridstörare blef dock genom Högsta Domstolens utslag fri från allt ansvar. Denna upprörande händelse har för mig utgjort en tillräcklig anledning att önska en förändring i lagstiftningen i det af motionärerne angifna syftet. Då staten till och med lemna skydd åt dem, som bekänna sig till rent främmande läror, anser jag för min del att staten också bör lemna det skydd, hvarom här är fråga. Jag vill särskildt be att få nämna att, såsom den siste talaren anmärkte, det här icke är fråga om att granska ett lagförslag utan endast att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t, och jag är ganska säker på att, om man skulle gifva sig in på att närmare motivera denna skrifvelse, man icke skulle blifva ense om den. Den saken kunna vi ju för öfrigt öfverlemnna åt Kongl. Maj:t, och då lagförslaget en gång framkommer, hvilket jag hoppas skall blifva ganska snart, blir ju Riksdagen i tillfälle att granska dess bestämmelser och i dem göra de ändringar, som kunna erfordras.

För min del anhåller jag således om bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyth: Ja, jag vill blott nämna det, Herr Talman, att jag tycker det är ganska eget att Lag-Utskottet här föreslagit, att Riksdagen skall gå in till Kongl. Maj:t och begära ett lagförslag i denna riktning, utan att förslaget försetts med någon egentlig motivering. Jag påminner mig flera tillfällen, då sådana förslag till skrivelser här förekommit, och man har då alltid ansett att de böra vara någorlunda väl motiverade, på det regeringen må få kännedom om hvad Riksdagen egentligen vill. Jag upprepar derfore hvad jag nyss sade, att jag gerna är med om att en skrifvelse ingår till Kongl. Maj:t, men att jag önskar att i densamma närmare motiveras och bestämmas de grunder, på hvilka Kongl. Maj:t skall fota en sådan lag. Och som den siste talarens yttrande icke tillfredsställt mig i afseende på de anmärkningar jag nyss gjort, fasthåller jag vid det yrkande jag då hade äran göra, nemligen att Kammaren måtte bifalla Utskottets kläm, men ogilla dess motivering.

Herr Wieselgren: Jag kan så mycket mindre vara med om att ogilla Lag-Utskottets motivering, som jag, ehuru jag väl medgifver att den siste värde talaren kan hafva rätt när han påstår att den är knapphändig, dock icke anser den vara otillräcklig, ty motivet för Utskottets hemställan gifver sig fullkomligt tydligt och klart till känna såsom —
vanlig humanitet.

På den grund yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Efter det propositioner af Herr Talmannen gifvits å de derunder gjorda yrkanden, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 4.

Vidare föredrogs Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 2, med anledning af Herr A. Johanssons i Löfåsen mo-

*Angående
ökadt skydd
för samman-
komster till
gemensamma
andaktsöf-
ningar.
(Forts.)*

tion, N:o 42, angående förändrad lydelse af 19, 21 och 22 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om folkundervisningen i riket den 20 Januari 1882, i hvilket betänkande Utskottet hemställt, att ifrågakarande motion icke måtte bifallas.

Motionären Herr A. Johansson erhöll ordet och yttrade: Då jag icke inom Utskottet lyckats tillvinna de i min motion föreslagna ändringar vid tillsättandet af folkskolelärare-tjänster några sympatier, har jag icke velat anmäla min reservation mot Utskottets förslag och skall heller icke nu göra något yrkande, ehuru jag icke kan finna, att det vore någon våda för församlingarne, i fall mitt förslag hade blifvit antaget, men väl inser, att det vore en fördel för skolläraryrne, hvilka med sina små tillgångar icke hafva råd att bekosta resor för afläggande af läseprof utan att veta, om de ens blifva uppförda på förslag till tjänsten.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Till behandling förekom Stats-Utskottets Memorial N:o 17, i anledning af erhållen återremiss å Utskottets Utlåtande N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

Angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

Utskottet hemställde, att Andra Kammaren måtte i ärendet fatta beslut.

Efter föredragning häraf och uppläsande, i sammanhang härmed, af Utskottets i dess utlåtande N:o 4, i Kammarrens protokoll för den 13 innevarande Februari, § 4, omförmälda hemställan, anförde:

Herr Statsrådet von Krusenstjerna: Herr Talman! Mine Herrar! Jag var hindrad att vara närvarande i Kammaren, då detta ärende förra gången var före, och anhåller derföre att nu få yttra några ord.

Till en början ber jag få erinra, att redan 1871 års Riksdag tilldelade Kongl. Maj:t, i sammanhang med anvisande af medel till understöd åt enskilda jernvägsanläggningar, ett bemyndigande att, när han så fann lämpligt, åt de jernvägar, som fingo understöd af statsmedel, bevilja enahanda förmåner, som nu här äro i fråga; att Kongl. Maj:t sedermera till 1872 års Riksdag gjorde framställning om ett generellt bemyndigande för Kongl. Maj:t att tilldela enskilda jernvägsbolag dylika förmåner; att denna framställning bifölls af denna Kammare, men begränsades af Första Kammaren till de jernvägs-koncessioner, som kunde ifrågakomma till påföljande Riksdag, och att detta senare också blef Riksdagens beslut. Sedermera har Kongl. Maj:t till hvarje följande Riksdag gjort enahanda framställning som nu till denna, och denna framställning har också af hvarje Riksdag oförändradt bifallits. Det är således nu fjortonde gången samma fråga föreligger.

Hvad beträffar omfånget af de förmåner, som sålunda beviljats, äro de icke synnerligen stora. Ty det är att märka, att upplåtelsen

af jord för intet omfattar, förutom stenbrott och grustag, endast odisponerad kronojord, det vill säga kronoskog och oafyttrad mark, men beträffande all annan kronojord, således boställen, utarrenderad jord och dylikt få enskilda jernvägsbolag endast rätt att lösa till sig jorden enligt expropriationsförordningen, det vill säga till pris, som lika beskaffad jord i orten högst gäller.

Såsom skäl för afslag på Kongl. Maj:ts proposition i ännu har här, då ärendet förra gången förevar till behandling inom Kammaren, åberopats en jernvägskoncession af den 8 December 1882. Farhågor uttalades då, att genom denna koncession tillfälle skulle lemnas utlänningar att, utan att Riksdagen kom i tillfälle att yttra sig i frågan, bygga och blifva egare af jernväg till Sveriges gräns mot Finland. Med anledning häraf vill jag fästa uppmärksamheten på, att först söktes hos Kongl. Maj:t koncession på jernväg från Ofoten öfver Gellivara och Töre till Haparanda, således en sådan jernbana som hos många nu ingifvit betänkligheter, men denna koncession afslogs också af Kongl. Maj:t. När sedermera koncession söktes på en bana från Ofoten öfver Gellivara till Luleå med bibana till Töre och Haparanda, biföll Kongl. Maj:t ansökningen rörande hufvudbanan, men med afseende på bibanan fann Kongl. Maj:t sökandenas anhållan icke böra i vidsträcktare mån bifallas, än att Kongl. Maj:t förklarade »den nu koncessionerade hufvudbanans egare vara under en tid af femton år härefter, *om* och *när* Kongl. Maj:t finner tidpunkten för sådan banas byggande vara lämplig, berättigade att framför annan enskild person eller bolag, som icke erbjuder för statsverket förmånligare vilkor, erhålla koncession å ifrågavarande bibana med fortsättning till Haparanda». Hvad innebär nu detta? Jo, först och främst har ju svenska staten en ovilkorlig företrädesrätt till denna banas byggande. Vidare tillkommer sådan rätt hvarje enskild person eller bolag, som erbjuder statsverket förmånligare vilkor, och om nu detta icke inträffar, om staten icke vill bygga, och om icke heller enskild person eller bolag erbjuder för statsverket förmånligare vilkor, är ändå egarnes till Luleå-Ofoten banan rätt att bygga denna bana till gränsen ingalunda ovilkorlig. Tvärtom, den är beroende på, *om* och *när* Kongl. Maj:t finner tidpunkten för banans byggande lämplig, och det är uppenbart, att Kongl. Maj:t väl icke lär fatta beslut i denna fråga förr än Riksdagen fått tillfälle att på ett eller annat sätt yttra sig derom.

Hvad blifver nu följden af ett afslag på Kongl. Maj:ts proposition? Expropriationslagen, som gifver Kongl. Maj:t rätt att tillåta delägare i företag af allmännyttig beskaffenhet att lösa till sig enskildes egendom, gäller endast enskild egendom. Kongl. Maj:t kan således icke utan Riksdagens bemyndigande tillåta anläggare af enskilda jernvägar att ens mot lösen, än mindre för intet, tillvinna sig en enda kvadratfot kronojord. Så spridda som statens domäner nu äro, torde det vara få jernbanor af någon större utsträckning, som icke på en eller annan del af sträckningen komma i beröring med kronans jord. Hvarje koncession för en sådan jernväg skulle således i denna del underställas Riksdagens pröfning. Jag har dock föreställt mig, att Riksdagen helst ville vara befriad från dessa jernvägsärenden med de stridigheter som dermed följa, och att antalet dylika ärenden icke torde blifva li-

*Angående
beviljande af
rissa förmö-
ner för en-
skilda jern-
vägsanlägg-
ningar.
(Forts.)*

*Angående
beviljande af
vissa förmå-
ner för en-
skilda jern-
vägsanlägg-
ningar.
(Forts.)*

tet, lärer man kunna sluta deraf, att antalet af under år 1882 utaf Kongl. Maj:t beviljade jernvägskoncessioner uppgick till 21. Om nu koncessionsfrågor i dessa delar skola underställas Riksdagen, kommer det vidare för de enskilda koncessionsökandena att föranleda tidsutdrägt och derigenom också olägenheter af många slag. Det är uppenbart att, om jernvägen enligt planen någonstades måste öfvergå kronojord, denna jord kan vara så belägen, att ovissheten, huruvida banan der får framdragas, kan inverka på frågan om banans läge på ganska betydliga sträckor på båda sidor om denna kronojord. Ännu mera blir naturligtvis förhållandet sådant, om jernvägen på många ställen skall beröra kronojord. Detta allt måste betydligt fördröja arbetena på banan, hvilka jernvägsbyggaren på sådana sträckor ej vågar börja förrän Riksdagen gifvit tillstånd att banan får öfvergå kronojorden. Jag har emellertid den erfarenhet från Civildepartementet, att bland den mångfald ärenden, som der förekomma, uti inga med sådan ifver framstälts anhållan om skyndsam handläggning som just i frågor om jernvägskoncessioner.

Då den af Kongl. Maj:t gjorda framställning är alldeles lika med hvad Riksdagen många gånger förut bifallit, och då nödvändigheten att draga hvarje sådan fråga under Riksdagens pröfning skulle enligt mitt förmenande föranleda olägenheter för både Riksdagen och de koncessionsökande, vågar jag hoppas, att Kammaren nu bifaller Kongl. Maj:ts föreliggande proposition.

Herr Hedin: Herr Talman! Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet har anført, beträffande den utaf Kongl. Maj:t beviljade koncession, som omförmäldes då denna fråga förra gången behandlades i Kammaren, att Kongl. Maj:t icke beviljat någon ovilkorlig koncession på den mycket omtalade bibanan, och att derföre de farhågor denna koncession väckt icke hade mycket att betyda. Det är naturligtvis mycket riktigt, som den högt ärade chefen för Civildepartementet sagt, att koncessionen icke är ovilkorlig, nemligen icke i afseende på förmen; men den ärade civilministern torde såsom jurist väl veta att skilja mellan form och materia. Det går mycket väl an för en stor stat, såsom t. ex. den Nordamerikanska unionen, att, sedan dess regering afslutat en traktat med Danmark om köp af dess vestindiska kolonier, låta denna traktat förfalla, i ty att nordamerikanska senaten säger nej. Den stora makten tvekar icke att begå denna orätt mot en liten makt. Deremot, om en liten makt skulle vilja draga sig tillbaka från ingångna aftal med en stor makt, är ställningen en helt annan. Våra egna handelstraktaters historia vittnar derom. Nu är visserligen icke fråga om förhållanden mellan stat och stat, men jag hemställer till benäget öfvervägande, huru lätt det skulle blifva för Kongl. Maj:t och Riksdagen, om i en framtid de största aktiekapitalen i de nord-europeiska jernbanorna befunne sig i engelsmäns eller ryssars ego, bakom hvilka stode en stormakt med sin diplomati och sin krigsmakt, att då säga nej till en koncession, som Kongl. Maj:t på sätt och vis moraliskt förbundit sig att lemna åt de nuvarande koncessionsinnehafvarne.

I öfrigt anförde Herr Civilministern, att följden af ett afslag på

Kongl. Maj:ts proposition skulle blifva besvär och tidsutdrägt för jernvägsbolagen. Jag ber i afseende derpå få erinra om hvad som anmärktes vid föregående tillfälle, att, då Riksdagen är samlad minst 4 månader om året, och då de förberedande åtgärderna för ävägabrindande af ett jernvägsföretag, såsom aktieteckning och anskaffande af nödigt kapital, måste kräfva en rundlig tid, det måste vara ytterst sällsynta fall att ett jernvägsbolag, som icke hinner begära koncession under Riksdagens sammanvaro, icke skall utan olägenhet kunna vänta till nästa 15 Januari.

Angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

(Forts.)

Detta i anledning af den ärade civilministerns anförande. Jag skall nu tillägga några allmänna reflexioner om saken. Jag frågade förra gången, då detta ärende var före: kan det vara skäl, att Riksdagen släpper ur sina händer sista återstoden af sitt inflytande på beviljandet af koncessioner för svenske män eller utländingar att bygga jernvägar här i landet? Ett bidrag till besvarande af denna fråga kan hemtas från främmande länders lagstiftning. Det är naturligtvis ingen här närvarande, som icke känner till huru jernvägskoncessioner beviljas i England; derom är onödigt att orda.

Hvad Frankrike angår, vill jag nämna, att enligt en lag af 1841 inga större allmänna arbeten fingo utföras annat än i kraft af lag, »loi». Visserligen beviljades i början ett ringa antal koncessioner af regeringen, men sedermera blefvo de direkt voterade af kamrarna eller, derest regeringen ingått ett villkorligt aftal med ett bolag, efteråt af kamrarna ratificerade. Sedan kom 1842 års lag till stånd, hvilken utstakade en allmän plan för jernvägsbyggnader i Frankrike och gjorde staten, departementen, kommunerna och den enskilda företagsamheten till intressenter i jernvägsföretagen; representationens inflytelse å detta slags angelägenheter blef sålunda en själfklar sak.

Hvad Italien beträffar, så kunna jernvägsbolag enligt 1865 års lag erhålla expropriationsrätt endast i det fall, att företaget förklaras vara »allmännyttigt» — *di pubblica utilità* — och ett sådant förklarande meddelas genom lag. I Belgien stadgades genom en lag af 1843, att ingen för befordring af passagerare eller gods afsedd jernväg af större längd än tio kilometer kan koncederas annorlunda än genom lag. I Danmark kan, enligt grundlagens § 82, expropriation ega rum endast i kraft af »lov». Sålunda har man också i Danmark stiftat särskilda lagar om expropriation för gas- vatten- och kloakledningar i Köbenhavn, om expropriation för uppförande af fattighus och bostäder för husvilla personer på landet, om expropriation af grus till jernbansors underhållande o. s. v. Visserligen är det sant, att regeringen kan meddela jernvägskoncessioner utan riksdagens hörande, detta på grund af en lag från år 1845, således från absolutismens sista dagar, hvilken ansetts ega gällande kraft, huru mycket den än strider emot grundlagens anda och bestämmelser. Detsamma gäller äfvenledes, enligt äldre förordningar från enväldets tid, om koncessioner å kanal- och väganläggningar. Men regeringens rätt att medgifva enskilda koncession å jernvägsanläggningar betyder i själfva verket i Danmark mycket litet, ty i allt öfrigt är koncessionen beroende af riksdagens samtycke, bland annat därför att »Eneret» — monopol — på anläggningen icke kan beviljas utan riksdagens bifall. Nu går man i Dan-

Angående
beviljande af
vissa för-
måner för en-
skilda jern-
vägsanlägg-
ningar.
(Forts.)

mark nog öppet till väga, att, när ett jernvägsföretag förutsätter ett monopol, man också säger detta rent ut i koncessionen. Och därför är det förhållandet i Danmark, att en jernvägskoncession börjar såsom lagförslag från regeringen till riksdagen och kommer till stånd såsom lag, hvilken beslutas af Riksdagen och sanktioneras af Kongl. Maj:t. I Norge vardt, såsom bekant, Kongl. Maj:ts koncessionsrätt ordnad redan genom en lag af 1848, tillkommen på stortingets initiativ. Det är dock märkligt att förlidet år, då hos norska regeringen gjordes ansökan om koncession å Luleå—Ofoten banan, regeringen icke beviljade denna på egen hand, utan hänskjöt frågan till stortinget. Det heter i »Indre Departementets» framställning, som ligger till grund för propositionen till stortinget, att koncessionen icke innehåller något, som går utöfver hvad Kongl. Maj:t enligt 1848 års jernvägslag kunnat medgifva, men regeringen fann dock att koncessionen kunde underställas stortingets pröfning. Det förefaller mig såsom om norska regeringen i detta fall, på samma gång den formaliter upprätthöll Kongl. Maj:ts fulla rätt att bevilja koncessioner, dock i själfva verket erkänt, att i fråga om ett företag af så vidtutsende art det skulle hafva varit orimligt att utöfva en sådan makt utan stortingets medverkan och medansvarighet. Ty det långsökta skäl, som framställdes i den Kongl. propositionen, kan väl knappast anses för det verkliga och egentliga, det skälet nemligen, att möjligen en gång i framtiden, antingen vid banans ändpunkt eller annorstädes, en eller annan anläggning i militäriskt syfte — »til Betryggelse i Krigstilfælde», heter det — kunde påkallas; att en sådan anstalt icke kunde anses vara en hoflagets angelägenhet utan statens; samt att man, då följaktligen statskassan kunde komma att få bära en utgift för denna jernvägs skull, borde inhemta Stortingets samtycke. Jag tror för min del, att samma sak kan sägas kortare sålunda, att det icke vore rimligt, att ehuru Kongl. Maj:t dertill egde formelt laglig rättighet, han begagnade denna rätt utan stortingets samtycke.

Om man således i flere andra länder ansett beviljande af koncessioner för jernvägar vara af den stora vikt, att båda statsmakterna der vid böra samverka, då frågar jag ännu en gång: kan det icke vara skäl att taga sådana föredömen, från andra större och smärre länder, i öfvervägande? Mig synes det som om frågan om enskildes rätt att anlägga, ega och trafikera jernvägar här i landet icke skulle hafva tillmätts den stora betydelse, som den verkligen förtjenar. Man har ofta hört yttras, att jernvägar till sin natur skulle vara alldeles enahanda med öfriga industrier. Men denna sats kan ej godkännas. I ett mycket väsentligt hänseende skilja sig jernvägsföretag från andra yttringar af industriell verksamhet, nemligen deri att den för allmänheten så välgörande konkurrensens lag har liten eller ingen tillämpning på jernvägsföretag. Det må sättas ut i en koncession eller icke, att koncessionen innebär ett monopol, så skall det dock i de allra flesta fall finnas, att faktiskt är koncessionen ett monopol. Deraf följer åter, att, huru mycket ett jernvägsföretag må sägas vara och huru mycket ett sådant ofta i verkligheten är en häfstång för den öfriga industrien, det också kan blifva ett kraftigt instrument att beskatta allmänheten, och därför är det ej sant, att jernvägsindustrien står i full paritet med den öfriga indu-

strien. Men till detta industrielt-ekonomiska skäl, detta skäl, som gör att man icke kan betrakta jernvägsföretagen såsom enahanda med öfriga yttringar af den fria näringsverksamheten, kommer äfven ett politiskt skäl, det nemligen, att besittningen af en stor kommunikationsled är i innehafvarens hand ett starkt maktmedel. Hvad detta medel betyder vid krigföring, hvad det betyder för anfall och försvar, det vet hvar och en af oss.

*Angående
beviljande af
vissa för-
måner för en
skilda jern-
vägsanlägg-
ningar.*

(Forts.)

Om hvad jag nu haft äran säga icke är alldeles ogrundadt, så torde jag vara berättigad att påstå, att det är märkvärdigt att i vårt land, i motsats mot förhållandet i andra länder, *lagstiftningen* har egnat så ytterst ringa uppmärksamhet åt, ja, i så hög grad rent af försummat frågan om jernvägarne. Det är visst och sant, Herr Talman, att den svenska lagstiftningen befattar sig med de obetydligaste småsaker. Vi stifta ju lag för prestmöten, der man diskuterar om englarne, eller, i fall man tager sig något nyttigt före, beslutar om understöd, för att begagna Herr Statsrådet och Chefens för Ecklesiastikdepartementet uppgift och uttryckssätt, åt »enkor, hvars män affidit». Är det icke under den svenska lagstiftningens värdighet att sysselsätta sig med slika saker, så kunde den väl också egna någon större uppmärksamhet åt en fråga, som varit föremål för ett så stort intresse inom andra länder. Att så icke skett, synes mig i viss mån kunna förklaras deraf, att här i landet mycket länge rådt en allmän misstro rent af till sjelfva möjligheten af jernvägsanläggningar. Jag skall i det fallet bedja att få erinra om ett yttrande, som vid 1828—1830 års riksmöte fälles på Riddarhuset af en så framstående man, som August Anckarsvärd. Då — sade han — en jernväg emellan Hjelmarne och Vettern skulle blifva ungefär 7 mil lång, kunde då väl någon föreställa sig, att det vore möjligt att bevaka en sådan jernväg mot förstörelse? Nej, det vore alldeles omöjligt! Det vore ju nemligen »tydligt» — menade han — att de kringboende komme att »från jernvägen hemta sitt jernbehof». Med andra ord, de skulle stjåla jernvägsskenorna. Ännu för knappt 40 år sedan rådde här i landet föga ringare misstro mot möjligheten af jernvägsanläggningar i Sverige. Men när så slutligen jernvägsprojekt på allvar trädde fram, då tog sig Kongl. Maj:t i en hastig vändning en koncessionsrätt, för hvilken icke kan anföras till stöd en enda rad, ett enda ord i vår grundlag. Kongl. Maj:t inbegrep i denna koncessionsrätt äfven befogenheten att åt enskilda personer meddela tillåtelse att för jernvägs anläggning exproprieras tredje mans egendom. Så skedde då Kongl. Maj:t den 27 November 1845 meddelade svar på Grefve von Rosens ansökan att, i förening med in- och utländske män, få anlägga jernvägar här i landet. Sju dagar förut hade 1845 års expropriationslag blifvit utfärdad, hvilken ej måler ett ord om jernvägar. Icke heller hade derom någonting förekommit i Kongl. Maj:ts proposition eller i Lag-Utskottets betänkande i ämnet vid 1844 års riksdag. Att man vid stiftandet af 1845 års expropriationslag icke tänkte på jernvägarne, det finner jag bekräftadt, utom af de anförda, äfven af några andra omständigheter, nemligen att Lag-Utskottet i sitt utlåtande öfver Kongl. Maj:ts förslag till expropriationslag, hvilket hade föranledts af ett Riksdagens beslut vid 1840—1841 års riksmöte, säger sig visserligen hafva funnit betänkligt att låta det bero af Kongl. Maj:t allena, om enskild skall

Angående
baviljande af
vissa för-
mänar för en-
skilda jern-
vägsanlägg-
ningar.

(Forts.)

afstå jord eller lägenheter, i ty att deraf skulle följa, som orden lyda, »att företag af större omfattning, såsom *kanalbyggnader* och annat dylikt, kunde utan den andra statsmaktens hörande sättas i verket». I förbigående sagdt. återfinner man här liksom en återklang af den grundsatzen i den förut åberopade franska lagen af år 1841, att större allmänna arbeten icke kunna komma till stånd eller utföras annat än i kraft af lag — *loi*, icke *ordonnance royale*. — I sitt utlåtande nämner Utskottet icke ordet »jernvägar»; det är som om icke någon tanke alls åt det hållet förefunnits. Emellertid tröstade sig Lag-Utskottet, trots sina betänkligheter mot Kongl. Maj:ts allt för stora makt, med den betraktelsen — och äfven de orden förtjena att ihågkommas — »att, då vid större företag anslag af allmänna medel otvifvelaktigt alltid skola erfordras, derigenom så beskaffade ärenden varda Rikets Ständer meddelade»; och derföre lät Lag-Utskottet sina betänkligheter mot den stora makt, som enligt den Kongl. propositionen skulle läggas i Kongl. Maj:ts hand, falla. Att man vid den tidpunkt, då 1845 års lag skrefs, icke tänkte på jernvägar, torde man vidare i någon mån jemväl kunna sluta deraf, att expropriationslagen i motsatt fall antagligen skulle i vissa delar fått en annan lydelse. Jag ber att få erinra om, att det icke dröjde länge innan man fann att denna lag passade mycket illa för jernvägsexpropriationer. Riksdagen aflät 1860 en skrifvelse (N:o 64) med anhållan, att Kongl. Maj:t måtte låta utarbета ett förslag till sådan ändring af expropriationslagen, att vid värdering måtte tagas i betraktande icke blott för-lusten för jordegaren, utan och huruvida genom jernvägsanläggningen fördelar tillskyndas den fastighet, från hvilken upplåtelsen sker. Något hvar torde erinra sig de famösa grusbackarne och det erratiska blocket, som spelade en viss rol i vår tidigare jernväghistoria. Olyckligtvis fann Kongl. Maj:t icke »giltiga skäl förekomma» att bifalla den af Riksdagen föreslagna förändringen, enligt hvad en Kongl. proposition (N:o 47) vid 1862 års riksdag upplyser.

Ännu en tredje omständighet gifver stöd åt min nyss uttalade förmodan, att expropriationslagen af 1845 icke i Kongl. Maj:ts hand lade någon rätt att åt hvilken enskild som helst lemna befogenhet att för en jernvägsanläggning anlita sagde lag. Det är den omständigheten att, sedan Riksdagen visserligen genom skrifvelse (N:o 183) vid 1854—1856 års riksdag förklarar, att jernvägar af den beskaffenhet, att de kunde hänföras under egenskapen af allmän väg, icke finge anläggas utan Kongl. Maj:ts tillstånd, att, säger jag, Riksdagen, sedan den afgifvit denna förklaring, dermed ingalunda uttalade, att Kongl. Maj:ts tillstånd allena också skulle vara *tillräckligt*. Detta framgår af två Riksdagens skrivelser, N:o 188 år 1860 och N:o 120 år 1863, i hvilka skrivelser Riksdagen uttryckligen och formligen meddelar expropriationsrätt åt den mängd enskilda jernvägar, som finnas omnämnda i dessa två skrivelser. Nu är det väl sant, att genom en mycket långvarig praxis Kongl. Maj:ts befogenhet att lemna enskilde tillstånd att anlita expropriationslagen för anläggande af jernvägar kan sägas hafva blifvit hvad man kallar häfdvunnen, men icke dess mindre kan sjelfva grunden för denna Kongl. Maj:ts befogenhet sättas i fråga; detta dels derföre att en ny maktbefogenhet för Kongl. Maj:t hvarken kan grundläggas genom Riksdagens tystnad eller genom något Riksdagens gö-

rande eller låtande i statsregleringsväg och dels derföre att, såsom jag redan förut erinrat, i de flesta fall en jernvägskoncession faktiskt innebär ett monopol, mot hvars meddelande grundlagen uttalar ett lika generelt som otvetydigt förbud.

Vare nu detta huru som helst; mig synes dock, att man numera kommit temligen långt bort från all rimlig tolkning af 1 § i nu gällande expropriationslag. Den säger, att expropriation må få ega rum för anläggande af broar, vägar, gator, torg, för sjösänkningar o. s. v. och för andra dylika *allmänna* behof. Men så inträffar, Herr Talman, att ett par af Riksdagens förtroendemän i förening med en tredje person hos Kongl. Maj:t söka en koncession med åtföljande expropriationsrätt, icke för anläggande af en jernväg utan för att spekulera på den vunna koncessionen, för att sälja den till utländske män. Kan nu detta enligt min tanke alldeles *enskilda behof* verkligen med rätta hänföras under orden »dylikt allmänt behof», som återfinnas i 1 § expropriationslagen, så har jag en, olyckligtvis för mig, underlig föreställning om ordens rätta betydelse i mitt svenska modersmål.

Det är med åberopande af dessa skäl samt hvad jag förut anført, och då jag är öfvertygad om att intet jernvägsföretag, som verkligen är förtjent af nu ifrågavarande statsunderstöd, skall af Konung och Riksdag lemnas i saknad af sådant, som jag förnyar min anhållan om afslag på den Kongl. propositionen.

Herr Ola Andersson: Mine Herrar! Då denna fråga förra gången förevar, så yrkades af två representanter på stockholmsbänken afslag på Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets tillstyrkande betänkande. Då icke blott enahanda anhållan blifvit i Första Kammaren framställd, eller något liknande åtminstone, utan jemväl diskussion derom på samma gång pågick, och då det icke kunde vara skäl att Kam-maren genom någon slags öfverraskning skulle fatta ett möjligen förhastadt beslut vare sig i den ena eller andra riktningen, tillät jag mig anhålla, att Kammaren ville återremittera frågan till Utskottet, hvilket ock blef Kammarens beslut. Hvad är det då frågan nu egentligen gäller? Frågan gäller, så vidt jag kan förstå, icke vare sig att meddela eller frantaga Kongl. Maj:t rätt att bevilja koncession åt enskilda jernvägsanläggningar, utan frågan gäller intet annat än hvad som nu under många år skett, då Kongl. Maj:t hvarje år begärt att erhålla rätt att åt enskilda jernvägsbolag, som erhållit koncession, meddela vissa förmåner, som uppräknas i den Kongl. propositionen, såsom rätt till erhållande utan ersättning af sådan kronans jord, som icke är för kronans räkning särskildt disponerad eller bortarrenderad, samt rätt till grustag och stenbrott och dylikt. På grund af 77 § Regeringsformen har förmodligen både Kongl. Maj:t och Riksdagen icke ansett fullt lämpligt och med grundlagens bud förenligt, att för en längre tid eller för alltid Riksdagen afstode denna rätt. På denna grund har också den praxis kommit i gång, att en sådan proposition afgifvits hvarje år, och densamma har ock, så vidt jag minnes, utan diskussion hvarje år bifallits. Det är heller icke något annat, som nu är i fråga. Så vidt jag kan se är det alltså, såsom redan nämndt är, nu icke fråga om

Angående hvarken att medgifva Kongl. Maj:t rätt att meddela enskilda jernvägsbolag koncession eller att fräntaga honom en sådan rätt.

En ärad talare på stockholmsbänken har betviflat, att en sådan rätt öfver hufvud finnes hos Kongl. Maj:t. Jag vill hvarken medgifva eller bestrida riktigheten af hans åsigt i detta fall. Jag vill blott anmärka, att det är faktiskt, att under loppet af 20 år denna rätt af Kongl. Maj:t utöfvats, utan att någon röst vare sig inom Riksdagen i allmänhet eller i Konstitutions-Utskottet höjts mot begagnandet af denna rätt. För min del vet jag icke för närvarande något annat stöd för en sådan rätt än 1 § af 1866 års expropriationslag. Emellertid har denna rätt länge utöfvats, och under denna tid åtskilliga hundratals mil enskilda jernvägar tillkommit. Såsom skäl för att nu frängå denna praxis åberopades af den förste talaren den omständighet, att koncession meddelats en jernväg från norska gränsen till Luleå. Jag skall icke tillåta mig, åtminstone icke nu förrän denna sistnämnda fråga kommer att behandlas, att yttra mig om huruvida denna koncession kunde komma att blifva värdlig eller icke, såsom talats och skrifvits så mycket om, men jag anser icke att denna sak nu kan hindras eller ändras genom att afslå det förevarande betänkandet, eller att man kan hindra detta jernvägsbolag att erhålla samma förmåner, som nu äro i fråga, emedan detta bolag erhöi koncession redan under år 1882, och det af Kongl. Maj:t redan sistlidet år lemnade medgifvandet afser alla bolag, som före 1883 års ingång erhållit koncession. Jag ser således icke att något annat kan åstadkommas genom ett afslag på den nu föreliggande propositionen, än att Kongl. Maj:t förhindras att lemna dessa små förmåner åt åtskilliga andra jernvägsbolag, som torde hafva berättigade anspråk på att af desamma komma i åtnjutande. Jag kan knappast tänka mig att, äfven om man, med rätt eller orätt, skulle harnas öfver ett dylikt fattadt beslut, man skulle göra rätt i att i förargelsen häröfver straffa åtskilliga andra enskilda bolag, som äro alldeles oskyldiga. Jag tror alltså för min del, att man rätt väl kan bifalla den Kongl. propositionen och Utskottets betänkande, samt anhåller alltså om bifall till densamma.

Herrar *L. J. Larsson*, *Sven Nilsson* och *Hörnfeldt* instämde med Herr *Ola Andersson*.

Herr *Sjöberg*: Herr Talman! När denna fråga förra gången förekom, var det visserligen icke min mening att yttra ett enda ord i saken. Då det emellertid föll sig så, att en min representant-kamrat framställde några betänkligheter i sjelfva hufvudsaken, och dessa icke bemöttes så, att bemötandet, från min synpunkt sedt, kunde anses tillfredsställande, tog jag mig friheten understödja honom och förena mig med honom i hans yrkande om afslag. Jag insåg mycket väl, att ett sådant yrkande på längden icke skulle betyda mycket, ty det är gifvet och klart, att det i sjelfva verket innebar att uppställa en grundsats gent emot vissa intressen, som alltid i sådana frågor äro synnerligen herskande; men, å andra sidan, föreställde jag mig, att det icke skulle vara olämpligt, om regeringens uppmärksamhet fästes på ett förhållande, som redan förut förtjenat att litet mera uppmärksam-

mas. Och med hänsyn till det särskilda fall, Herr Chefen för Civildepartementet nyss berörde, synes det mig att, om ock för den åsyftade banans anläggande några hinder icke kunde uppstå genom ett afslag på den nu gjorda framställningen, det dock kunde vara något för framtiden att betänka, som icke torde vara onyttigt för Kongl. Maj:ts regering. Den koncessionsrätt, Kongl. Maj:t utöfvar, grundar sig naturligtvis på 89:de paragrafen Regeringsformen; någon annan grund har jag åtminstone icke kunnat upptäcka. Denna paragraf är, såsom väl flertalet af ledamöterna i denna Kammare torde hafva funnit, icke af beskaffenhet, att man just kan hysa någon synnerlig förkärlek för densamma. Den har föranledt och skall, så länge den eger bestånd i oförändradt skick, föranleda en mängd kollisioner som äro obestriddiga. Det låter knappt tänka sig i våra dagar — ja, det är rent af omöjligt — att försöka uppställa någon för alla förekommande fall fullt bestämd och tillämplig skiljegräns mellan civil och ekonomisk rätt. Det torde icke heller vara svårt att leda i bevis, att den allmänna lagen på grund af 89:de paragrafen Regeringsformen mången gång blifvit förbi-sedd. Vid sådant förhållande har det alltid förefallit mig af synnerligt vikt för Kongl. Maj:ts regering, att den med allra största varsamhet behandlar alla sådana frågor, hvilka den anser falla under dess suveräna ekonomiska lagstifningsmyndighet; och jag föreställer mig, för att ännu en gång återkomma till den stora, nyss omförmälda jernvägsanläggningen i Norrland, att frågan om koncession åt densamma varit ett ämne, som väl förtjänat föreläggas Riksdagen, innan Kongl. Maj:t deri fattade beslut. Dermed vill jag dock icke uttala något det ringaste misstroende mot regeringen. Frågan har från konstitutionel synpunkt förlorat all betydelse, sedan förra årets Konstitutions-Utskott en gång haft tillfälle att uttala sig derom, men någon anmärkning från Utskottet icke förekommit; och jag är öfvertygad om, att både Herr Hedin och jag kunna anses vara för mycket lojala för att ett enda ögonblick hysa något misstroende mot Kongl. Maj:ts regering. Men, jag upprepar det än en gång, det är en grannliga sak, som måste noga betänkas, då man i större mått utöfvar en sådan makt och myndighet, ty det är klart, att ju större makten är, dess större är också ansvaret, som hvilar på dess utöfvare. Jag kan, huru man än ser saken, icke fatta, hvarför Kongl. Maj:t från sin egen höga ståndpunkt skall vilja belasta sig med ett ansvar, som vid många tillfällen måste vara ganska betungande, och därför har jag trott, att det icke vore oskäligt, om detta i den ringa mån inskränktes, som nu blifvit ifrågasatt, hvarigenom också något band skulle läggas på det allt för mycket otyglade jernvägsbyggnadsbegäret med deraf följande lättsinniga försök i den ena eller andra riktningen. Det har förmenats, att de förmåner, som kunde komma att beviljas enskilda jernvägsbolag, icke vore af stor betydelse. Så vidt känt är, hafva dessa förmåner icke heller hittills varit betydande, enär de bestått i upplåtandet af en mindre del kronojord och för kronan föga värdefulla kalk- och stenbrott samt grustägar; men annorlunda gestaltar sig förhållandet, då det gäller beviljandet af sådana förmåner i de norra provinserna, der saken ur rent ekonomisk synpunkt kan få en helt annan betydelse. På nu anförda skäl synes det mig, som om det icke sagnats fog för Herr Hedins yrkande. Jag

Angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

(Forts.)

*Angående
beviljande af
vissa för-
måner för en-
skilda jern-
vägsanlägg-
ningar.
(Forts.)*

instämmer i detsamma äfven nu, ehuru jag väl inser, att dermed icke något vinnes för det närvarande, och yrkar afslag å Kongl. Maj:ts af Stats-Utskottet förordade framställning i ämnet.

Herr Ola Andersson: Jag trodde knappast att den siste talaren af den omordade norrländska jernvägskoncessionen skulle hafva hemtat anledning till att yrka afslag på Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition, då han, om jag icke missminner mig, var medlem af Konstitutions-Utskottet vid föregående års riksdag och då lät denna sak passera oanmärkt. Jag har endast velat anmärka detta för att visa, hvarför jag ansåg att den ifrågavarande talaren sannolikt icke kunde hafva så allvarlig mening med sitt afslagsyrkande. Om man för öfrigt icke skulle vilja lemna den nuvarande regeringen den rätt, som nu är i fråga, derom vill jag icke vidare yttra mig, men yrkar dock fortfarande bifall till förslaget.

Herr Sjöberg: Jag vill mot hvad Herr Ola Andersson anført endast erinra, att jag alls icke talat om eller ens tänkt på att göra ett försök att upphäfva den ifrågavarande konsessionen. Det kan icke falla mig in. Jag har tvärtom uttryckligen velat framhålla, att konsessionen nu icke kan blifva föremål för kländer. Men då Herr Chefen för Civildepartementet sjelf framhöll den såsom en omständighet, som han antog vara en särskild anledning för Herr Hedin till den af honom gjorda framställning, så ansåg jag mig kunna säga — och jag tror mig ega rätt dertill, huru länge som helst, både nu och hädanefter — att denna sak varit af en sådan grannlaga beskaffenhet, att Kongl. Maj:ts regering icke bort underlåta att inhemta representationens mening derom. Och just derfore, att en med denna fråga likartad kan förekomma till bedömande, har jag trott, att åtminstone denna Kammare borde göras uppmärksam på ett förhållande sådant som det nu anmärkta.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena och blef dervid den i Stats-Utskottets Utåtande N:o 4 gjorda hemställan af Kammaren bifallen.

§ 6.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets Memorial N:o 18, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden.

§ 7.

Herr *P. Larsson* i Fohle aflemnade en motion, N:o 144, med tillägg till det i hans motion, N:o 105, framställda förslag om ändring i Kongl. förordningen om mått och vikt.

Denna motion bordlades.

§ 8.

Till bordläggning anmälles följande inkomna ärenden:

Bevillnings-Utskottets Betänkanden:

N:o 1, angående allmänna bevillningen;

N:o 2, i anledning af väckt motion om påläggande af maltskatt;

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 3 (i samlingen N:o 5), i anledning af väckt motion i fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående rätt för kommunalnämndernas ordförande att begagna tjänstefrimärken;

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtanden:

N:o 3 (i samlingen N:o 6), i anledning af väckt motion om ned-sättning i fraktafgifter å statens jernvägar för artificiella gödningsäm-nen; och

N:o 4 (i samlingen N:o 7), i anledning af väckt motion angående förändrad lydelse af § 16 i Kongl. förordningen den 7 December 1883, om expeditionslösen.

Dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 11 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.